

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Lyckan, välfärdsstaten och statsförvaltningen

Magisteruppsats i statsvetenskap

HT 2009

Marcus Samanni

Handledare: Maria Solevid

Antal ord: 14483

Abstract

I uppsatsen testas fyra hypoteser: 1. En generösare välfärdsstat medför en lyckligare befolkning 2. En mer opartisk och effektiv statsförvaltning ("quality of government", QoG) leder till mer lycka, även i rika länder. 3. Välfärdsstaten är en av de mekanismer genom vilken högre QoG leder till mer lycka. 4. Effekten som välfärdsstaten har på lyckan beror på nivån av QoG. De två första hypoteserna har testats i tidigare forskning, men här används andra kontrollvariabler och ett annat material. De två sista hypoteserna har inte testats tidigare. Hypoteserna testas här genom regressionsanalyser på tolv EU-länder 1984-2002. Att välfärdsstaten respektive QoG skulle ha en positiv effekt på lyckan får i undersökningen blandat stöd. I vissa av analyserna håller sambanden, men de håller inte för de hårdare statistiska test som genomförs. Resultatet för hypotes 3 och 4 är mer entydigt: de får inte stöd i analysen. Slutsatsen är att det är svårt att säga säkert huruvida QoG och välfärdsstaten har en positiv effekt på lyckan i den typ av rikare länder som studerats. Mer säkert kan man säga att det inte finns någon *negativ* effekt av vare sig välfärdsstaten eller QoG på lyckan, då detta resultat inte förekommer i någon av de genomförda analyserna.

Nyckelord: lycka, välfärdsstat, opartisk statsförvaltning, quality of government, EU

Tack till Maria Solevid för engagerat och tålmodigt handledande. Tack också till Mette Anthonsen, Jan Teorell och Carl Dahlström för goda råd på vägen.

Innehåll

1	Inledning.....	4
2	Teori och tidigare forskning.....	7
2.1	Definition av lycka.....	7
2.2	Definition av välfärdsstatens grad av generositet.....	9
2.3	Definition av QoG.....	10
2.4	Tidigare forskning om sambandet mellan lycka och välfärdsstaten.....	11
2.5	Mer om QoG och lycka.....	15
2.6	En teoretisk modell, fyra hypoteser och kriterier för slutsatsdragning.....	18
2.7	Kontrollvariabler.....	20
3	Metod och material.....	23
3.1	Design.....	23
3.2	Material och operationaliseringar.....	28
4	Resultat.....	37
4.1	Hypotes 1: En generösare välfärdsstat medför en lyckligare befolkning.....	37
4.2	Hypotes 2: Högre QoG medför en lyckligare befolkning, även i redan rika länder.....	40
4.3	Hypotes 3: En del av effekten som QoG har på lyckan verkar indirekt, genom att QoG möjliggör en generösare välfärdsstat.....	43
4.4	Hypotes 4: Effekten som välfärdsstaten har på lyckan är högre ju högre QoG ett land har.....	44
5	Slutsatser.....	45
6	Referenser.....	48

1 Inledning

”Låt oss [...] säga vad det är som vi gör gällande att samhällskonsten eftersträvar [...] Beträffande namnet är väl de flesta överens. Såväl den stora massan som en mera upplyst allmänhet påstår att det är lyckan”.

Aristoteles, Den nikomachiska etiken (Aristoteles 1988:23)

Få saker är viktigare än hur lyckliga människor är. Även om vi inte är utilitarister och anser att lyckomaximering är det *enda* som är viktigt, torde de flesta av oss ändå tycka att lycka är en tungt vägande faktor när vi utvärderar våra liv. Varför människor i vissa samhällen är lyckligare än människor i andra samhällen har dock inte varit någon huvudfråga för samhällsvetenskapen, vilket kan tyckas lite underligt. Lite tillspetsat kan man fråga sig vad övriga resultat inom samhällsvetenskapen har för relevans, om vi inte vet något om vilka konsekvenser i termer av lycka vi kan förvänta oss av de fenomen som studeras. Vad ska vi med, säg, en välfärdsstat eller en okorrupt, opartisk och välfungerande statlig förvaltning till, om det inte i slutändan gör medborgarna lyckligare? I denna uppsats ska jag försöka komma lite närmare svaret på frågan om varför människor i vissa samhällen är lyckligare än människor i andra samhällen.

En anledning till bristen på forskning om lycka har historiskt sett varit frånvaron av mer systematisk empiri. De senaste årtiondena har dock olika undersökningar, bland annat World Values Survey, samlat in material som syftat till att *mäta* hur lyckliga människor är, vilket möjliggjort mera välgrundade svar.¹ En lyckoforskning har vuxit fram där bl.a. ekonomer, psykologer och statsvetare har genomfört studier som visat att både personliga och samhälleliga faktorer påverkar lyckan, som t.ex. civilstånd, BNP, styrelseskick och inflationsnivå (se t.ex. Frey & Stutzer 2000; Blanchflower & Oswald 2004; Layard 2005).

¹ Kan man verkligen mäta hur lyckliga människor är? Svaret på den frågan är med all sannolikhet att man kan göra det, genom att helt enkelt fråga människor. Lyckans mätbarhet kommer att diskuteras i metodkapitlet, och jag ber läsaren att tills vidare ta mig på orden.

Forskningen har visat att det finns skillnader mellan länder, skillnader som långt ifrån enbart kan förklaras med hänvisning till ländernas materiella rikedom (Blanchflower & Oswald 2004; Layard 2005). En förklaring till dessa skillnader i lyckonivå som förts fram i forskningen, är välfärdsstatens grad av generositet. Sådant som pensioner och sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar med höga ersättningsnivåer som omfattar en större del av befolkningen, har i ganska hårda statistiska test visat sig ha samband med högre lyckonivå (Radcliff 2001; Di Tella et al. 2003; Pacek & Radcliff 2008a; 2008b). Det finns dock de som menar att detta snarare beror på att de generösare välfärdsstaterna också är rikare (Veenhoven & Ouweneel 1995; Veenhoven 2000a; Ouweneel 2002).

En annan förklaring som förts fram i lyckoforskningen är graden av opartiskhet och effektivitet i den statliga myndighetsutövningen och förvaltningen, det vill säga vad som brukar kallas Quality of Government (QoG) (Rothstein & Teorell 2008). QoG har i flera studier visat sig ha samband med en högre lyckonivå, även om det inte är särskilt väl utrett exakt på vilket sätt högre QoG leder till högre lycka. Dessutom visar tidigare studier huvudsakligen en effekt av QoG endast i fattigare länder, och inte i rikare (Bjørnskov et al. 2008; Helliwell & Huang 2008).² QoG har emellertid i annan forskning visat sig ha många olika positiva effekter, som t.ex. högre BNP, bättre hälsa och högre mellanmänsklig tillit (Rothstein & Stolle 2003; Holmberg et al. 2009). Detta pekar på att QoG borde kunna ha en positiv effekt på lyckan även i rika länder, och detta samband skulle behöva testas ytterligare.

Samtidigt finns forskning som tyder på att hög QoG förklarar varför vissa välfärdsstater är generösare än andra. En välfungerande och okorrupt stat är helt enkelt en förutsättning för att medborgarna ska vilja lägga den mängd makt och pengar, som en omfattande välfärdsstat kräver, i händerna på staten (Rothstein et al. 2009). Därmed finns en risk att sambandet mellan en generös välfärdsstat och lyckonivån i ett land är ett skensamband, som i själva verket beror på graden av QoG.

² Bjørnskov et al. (2008) hittar en effekt av QoG även i rika länder för en av två olika operationaliseringar av lycka. Helliwell & Huang (2008) hittar i sina modeller uteslutande effekt av QoG i fattigare och inte i rikare länder.

Men man skulle istället kunna tänka sig att QoG och välfärdsstaten samverkar i sin påverkan av lyckan. För det första skulle en del av den positiva effekten av QoG kunna verka genom välfärdsstaten. Högre QoG ger en generösare välfärdsstat, som leder till högre lycka. För det andra kan man tänka sig en interaktionseffekt mellan QoG och välfärdsstaten: Högre QoG innebär per definition en mer välfungerande statlig förvaltning, vilket torde innebära att den positiva effekten av välfärdsstaten blir starkare med högre QoG. Tidigare forskning har visat en sådan interaktionseffekt mellan totala statliga utgifter och QoG, där de statliga utgifternas får en mer positiv effekt på lyckan, ju effektivare de statliga institutionerna är (Bjørnskov et al. 2007a). Välfärdsstaten utgör förstås bara en del av den totala statliga konsumtionen, men detta resultat pekar ändå i riktningen att vi kan vänta oss en interaktionseffekt även mellan QoG och välfärdsstaten.

För att sammanfatta så leder tidigare forskning oss att tro att en generösare välfärdsstat och en mer effektiv och opartisk statlig förvaltning (QoG) medför en lyckligare befolkning. Emellertid finns vissa frågetecken i form av att en del studier tyder på att sambandet mellan lycka och en generös välfärdsstat egentligen är ett skensamband, och att QoG endast skulle leda till högre lycka i fattigare länder.

Syftet med denna uppsats är därför att vidare undersöka huruvida QoG respektive välfärdsstatens omfattning påverkar lyckonivån i ett land positivt. Skulle detta hålla för ytterligare test finns några fler saker som forskningen fortfarande inte besvarat. Syftet är därför också att utreda huruvida välfärdsstaten är en av de mekanismer genom vilken QoG ger högre lycka, och att undersöka om QoG och välfärdsstaten interagerar i sin påverkan på lyckan, så att effekten av välfärdsstaten på lyckan blir högre med högre QoG.

2 Teori och tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag med hjälp av tidigare forskning och teoretiska argument motivera varför jag gör den undersökning jag gör. Men först behöver jag närmare definiera mina centrala begrepp lycka, välfärdsstatens grad av generositet och QoG.

2.1 Definition av lycka

Lycka är ett begrepp som man kan lägga olika innebörd i. Inom lyckoforskningen är det inte alltid helt klart vad de olika skribenterna menar med lycka. Vanliga engelska termer i forskningen är ”happiness”, ”subjective well-being” och ”life satisfaction”. I vissa fall används termerna som om de betydde samma sak, i andra fall inte.

Filosofen Bengt Brülde menar i en forskningsöversikt att lycka är ett mentalt tillstånd hos individer, och att det finns tre huvudförslag till vilket slags tillstånd som ”lycka” betecknar:

”Ett första förslag är att lycka är detsamma som livstillfredsställelse, dvs. att en person är lycklig om hon värderar sitt eget liv positivt [...] En annan typ av förslag är att lycka är ett affektivt tillstånd: att vara lycklig är att må bra, att känna sig lycklig [...] Det tredje förslaget är en hybrid mellan det första förslaget och en viss version av det andra förslaget. Enligt denna hybridteori bör lycka betraktas som en kombination mellan livstillfredsställelse och subjektivt välbefinnande”. (Brülde 2007:22)

Det första förslaget, lycka som livstillfredsställelse, tycks omfattas av t.ex. Veenhoven som skriver: ”Happiness is defined as the degree to which someone evaluates positively the overall quality of his or her present life as a whole.” (Veenhoven 2000b:267)

Innebörden av denna definition är att lyckan är rent kognitiv. Det handlar om vad man anser om sitt liv, inte om hur man känner sig (jfr Brülde 2007:25). Av just detta skäl är denna definition otillräcklig enligt min mening. Lycka är något som *känns*, och hur det känns eller hur man mår kan enligt denna definition bara påverka lyckan indirekt (jfr Brülde 2007:77). Denna indirekta påverkan kan man förstås ändå tänka sig är stor; det är osannolikt att någon vars liv mestadels består av obehagliga upplevelser skulle vara nöjd med sitt liv. Men som *definition* av lycka är livstillfredsställelse inte helt bra.

Enligt det andra förslaget, lycka som affektivt tillstånd, är en människas lycka vid en viss tidpunkt bestämd av ”hur behagligt eller obehagligt hennes *totala mentala tillstånd* är vid denna tidpunkt” (Brülde 2007:44).³ Detta lyckobegrepp förespråkas t.ex. av psykologen Daniel Kahneman (1999).

Enligt det tredje förslaget, hybridteorin,

”bör lyckan betraktas som en kombination mellan livstillfredsställelse och subjektivt välbefinnande, dvs. ett komplext mentalt tillstånd som består både av en kognitiv och affektiv komponent. [...] Vilken lyckonivå en person befinner sig på beror alltså på två saker, dels hur tillfredsställd eller otillfredsställd hon är med sitt liv, och dels hur bra eller dåligt hon mår.”
(Brülde 2007:73)

Hybridteorin förespråkas av t.ex. psykologerna Diener et al. (1999:277) och Argyle (2001:8).

Lycka definierat endast som livstillfredsställelse avfärdade jag ovan. Men vilket av de två andra förslagen bör jag välja? Det går inte att komma ifrån att detta delvis är en normativ fråga. Det räcker helt enkelt inte att hänvisa till hur termen ”lycka” används i vårt språkbruk, eftersom ”lycka” används på olika sätt i olika sammanhang. Istället får vi ta hjälp av den värderingsmässiga föreställningen att lycka är värdefullt för människor, och ”att ju lyckligare [en människa] är desto bättre är det för henne” (Brülde 2007:76). Med stöd i detta menar Brülde att vi bör välja hybridteorin eftersom ”det är bättre för en person att må bra *och* värdera sitt liv positivt än att bara må bra” (Brülde 2007:80)

Jag tycker att det är svårt att argumentera mot Brülde i detta. Ens affektiva tillstånd är onekligen viktigt för lyckan, men det är bättre för en person om hon också är nöjd med det liv hon lever. På normativa grunder bör vi därför välja hybridteorin.

³ Brülde tar upp några andra möjliga betydelser av ”lycka” som affektivt tillstånd, som förvisso är i linje med normalt språkbruk, men som ändå är mindre relevanta för lyckoforskningen. Detta gäller t.ex. lycka som sinnesfrid, där man upplever en slags andlig och rofylld stillsam glädje. Detta gäller också lycka som lyckorus; korta extatiska eller euforiska upplevelser av att allt är fullkomligt (Brülde 2007:39-40). Dessa sätt att använda termen lycka har jag inte stött på i den empiriska lyckoforskningen, vilket troligen beror på att begreppet då blir allt för smalt, och inte innefattar alla de upplevelser som vi människor har under mer normala omständigheter.

2.2 Definition av välfärdsstatens grad av generositet

I en marknadsekonomi är de flesta människor beroende av att sälja sin arbetskraft för att överleva. Detta ger en osäkerhet i form av att man riskerar att inte kunna försörja sig i händelse av t.ex. arbetslöshet eller sjukdom. Välfärdsstaten är ett sätt att (kollektivt) hantera denna osäkerhet. Välfärdsstatens grad av generositet kan således definieras utifrån i hur hög grad den eliminerar det beroende av marknaden som orsakar osäkerheten.

Sociologen Esping-Andersen (1990) använder begreppen kommodifiering och de-kommodifiering för att illustrera detta. Kommodifiering innebär att människor är beroende av lönearbete för sin överlevnad. De-kommodifiering innebär frigörelse från detta beroende. Esping-Andersen identifierar tre dimensioner i socialpolitiken som avgör i hur hög grad välfärdsstaten de-kommodifierar:

En dimension handlar om inkomstersättning. Ju högre andel av tidigare inkomst som ersätts vid t.ex. sjukdom, desto högre grad av de-kommodifiering. En andra dimension handlar om regleringen av rätten till ersättning; om det är lätt att få ersättning oavsett t.ex. tidigare bidrag till försäkringen, eller hurvida ersättningen är behovsprövad. Den tredje dimensionen handlar om bredden i ersättningssystemen. Är medborgarna försäkrade för flera olika slags risker som t.ex. sjukdom, arbetslöshet, hög ålder och arbetsskador? (Esping-Andersen 1990:47)

En nackdel med denna definition är att den uteslutande handlar om socialförsäkringar och utesluter servicedelen av välfärdsstaten. Man kan hävda att saker som (nästan) kostnadsfri sjukvård, skola och äldreomsorg också gör medborgarna mindre beroende av marknaden. Detta missas i Esping-Andersens definition. Det är mer adekvat att i definitionen av välfärdsstatens grad av generositet också inkludera omfattningen av den offentliga servicen (jfr Rothstein 2009:9).

2.3 Definition av QoG

Som Holmberg et al. noterar, finns ingen standarddefinition av QoG som omfattas av alla forskare på området (Holmberg et al. 2009:137). En vanlig definition är emellertid Världsbankens ”governance”-begrepp:

”We define governance broadly as the traditions and institutions by which authority in a country is exercised. This includes (1) the process by which governments are selected, monitored and replaced, (2) the capacity of the government to effectively formulate and implement sound policies, and (3) the respect of citizens and the state for the institutions that govern economic and social interactions among them. (Kaufmann et al. 1999:1)

Denna definition är dock för bred för mina syften, eftersom den inkluderar både formerna för vem eller vilka som får tillgång till den politiska makten, innehållet i den förda politiken, samt utövandet av den politiska makten. Problemet som denna uppsats tar avstamp i, handlar om det sistnämnda. Jag kommer därför istället att följa Rothstein & Teorell som menar att grundkriteriet för QoG är ”*impartiality* in the exercise of public authority”, alltså opartiskhet i den offentliga maktutövningen (Rothstein & Teorell 2008:166). Detta innebär närmare bestämt att:

”When implementing laws and policies, government officials shall not take into consideration anything about the citizen/case that is not beforehand stipulated in the policy or the law” (Rothstein & Teorell 2008:170).

Exempel på brott mot kravet på opartiskhet kan vara sådant som korrupktion, klientilism, diskriminering och nepotism (Rothstein & Teorell 2008:169).

En möjlig invändning mot denna definition av QoG är att den är för smal. Hög kvalitet i den offentliga maktutövningen bör enligt Longo (2008) innefatta sådant som effektivitet, anpassningsbarhet, stabilitet m.m. Jag håller delvis med om detta, men opartiskhet bör vara den grundläggande normen. Det är t.ex. viktigare att den statliga förvaltningen låter bli att diskriminera i högsta möjliga utsträckning (dvs. uppträder opartiskt) än att den är maximalt effektiv (Rothstein & Teorell 2008:182).

För vissa statliga verksamheter, som t.ex. sjukvård och barnomsorg, finns ytterligare egenskaper som inte omfattas av opartiskhet som definition, men som kan sägas vara en

del av QoG. I dessa verksamheter är sådant som empati och omtanke viktiga för att uppnå en hög kvalitet. Detta stämmer, men det finns å andra sidan ingen konflikt mellan opartiskhet å ena sidan, och empati och omtanke å den andra. Vi förväntar oss vidare att de som är verksamma inom dessa områden utövar empati och omtanke på ett opartiskt sätt, i den meningen att de ger lika mycket av empati och omtanke oavsett t.ex. hudfärg eller kön (Rothstein & Teorell 2008:178).

För att sammanfatta är alltså opartiskhet i den offentliga maktutövningen grundkriteriet för QoG. Sådant som effektivitet är inte utan vikt, men väger inte lika tungt som opartiskhet.

2.4 Tidigare forskning om sambandet mellan lycka och välfärdsstaten

Efter att ha definierat uppsatsens centrala begrepp går jag nu över till att med hjälp av tidigare forskning motivera varför jag gör den undersökning jag gör.

Som tidigare nämndes är det positiva sambandet mellan lycka och välfärdsstaten delvis omstritt. På den teoretiska nivån går det att framföra argument både för och emot att en generösare välfärdsstat ger positiva konsekvenser.

Ett klassiskt argument för välfärdsstaten är att den isolerar medborgarna från marknadens osäkerhet. I en kapitalistisk marknadsekonomi är de allra flesta beroende av att sälja sin arbetskraft, där t.ex. sjukdom och konjunktursvängningar gör livet osäkert. Med Esping-Andersens ord:

”With no recourse to property, and no state to which human needs can be directed, the market becomes to the worker a prison within which it is imperative to behave as a commodity to survive.” (Esping-Andersen 1990:36)

En välfärdsstat minskar denna osäkerhet, gör medborgarna tryggare och ser till att fler får sina grundläggande behov tillfredsställda (Veenhoven & Ouweneel 1995; Radcliff 2001; Pacek & Radcliff 2008a).

Ett annat argument för välfärdsstaten pekar på att det kan vara samhällsekonomiskt mer effektivt att staten tar hand om vissa tjänster för att undvika problem med vad som kallas asymmetrisk information och ”adverse selection”. Om saker som t.ex. sjukförsäkring överläts till marknaden skulle fortfarande de allra flesta vilja försäkra sig. Men de privata försäkringsbolagen skulle då försöka hitta de individer som t.ex. har en sämre hälsa för att ge dessa en högre självrisk, vilket i praktiken vore mycket svårt. De enskilda individerna skulle förstås göra sitt bästa för att undanhålla information om bräcklig hälsa. Kostnaderna för försäkringsbolagen att sälla ut högriskfallen skulle således bli mycket höga, en kostnad som i slutändan kommer påverka alla försäkringstagare. Om istället staten försäkrar alla medborgare på samma villkor oavsett hälsotillstånd, undviks dessa kostnader. (Rothstein 2001)

Det finns förstås också teoretiska argument mot de positiva effekterna av välfärdsstaten. En generös välfärdsstat riskerar att göra människor alltför beroende av andra och mindre självständiga och den fångar många i fattigdomsfällor (Veenhoven & Ouweneel 1995). Att vara beroende av statlig byråkrati för sin överlevnad orsakar ofta frustration och är dåligt för självkänslan (Ouweneel 2002). Dessutom finns traditionella ”funktionella ekvivalenter” till välfärdsstaten, som familjen och kyrkan, som eventuellt kan utföra samma uppgifter minst lika bra. Dessa trängs ut och ersätts av den mindre personliga välfärdsstaten (Ouweneel 2002:191).

På den empiriska nivån finns både studier som pekar i riktningen att en generösare välfärdsstat är bra för lyckan och studier som tyder på att det inte finns någon sådan effekt. Värt att notera är att jag inte stött på några studier som tyder på en negativ effekt av välfärdsstaten. Om det finns negativa konsekvenser av välfärdsstaten tycks de enligt det nuvarande forskningsläget åtminstone uppvägas av dess goda sidor.

De forskare som menar att det på den empiriska nivån inte finns något positivt samband mellan välfärdsstatens omfattning och lycka, påpekar ofta att det ytligt sett kan finnas ett sådant samband. Veenhoven & Ouweneel (1995) gör ett antal olika statistiska analyser av

28 länder varav vissa är rikare OECD-länder och andra är något fattigare länder. De hittar också ett positivt samband mellan lycka och en generösare välfärdsstat, men detta beror på att de länder som har en generösare välfärdsstat också är rikare. När man tar hänsyn till BNP i modellerna försvinner sambandet, som man alltså menar är ett skensamband. Flera andra studier kommer fram till ett liknande resultat: det finns ett bivariat samband mellan välfärdsstatens omfattning och lycka, men detta försvinner när man tar hänsyn till BNP och andra kontrollvariabler (Veenhoven 2000a; Ouweneel 2002; Bjørnskov et al. 2007a).

Det finns dock de som får resultat i helt motsatt riktning. Radcliff (2001) och Pacek & Radcliff (2008a) analyserar 15 respektive 11 OECD-länder, och menar att sambandet mellan ett generösare välfärdsstat och högre lycka inte alls är ett skensamband. Deras resultat är statistiskt signifikanta, även under kontroll för relevanta variabler. Även Di Tella et al. (2003) lägger fram empiri som tyder på att en generösare välfärdsstat är bra för lyckan. Genom en regressionsanalys på ett par hundra tusen individer i tolv EU-länder åren 1975-1992 visar de att individer som lever i länder med en högre nivå i arbetslöshetsersättningen är lyckligare än individer i länder med en lägre nivå på arbetslöshetsersättningen (mätt som procent av tidigare inkomst). Denna lyckoökning gäller såväl arbetslösa som dem som har arbete (Di Tella et al. 2003:819-21).

Ett skäl till de olika resultaten skulle kunna vara att man studerat olika länder. De studier där man funnit ett positivt samband mellan lycka och graden av generositet i välfärdsstaten har alla studerat rikare länder, som med två undantag (Japan och USA) också är västeuropeiska (jfr Radcliff 2001; Di Tella et al. 2003; Pacek & Radcliff 2008a). I de studier som inte funnit något samband har också inkluderats något fattigare länder i t.ex. Latinamerika (jfr Veenhoven 2000a; Ouweneel 2002; Bjørnskov et al. 2007a). Kanske har de ”funktionella ekvivalenterna” till välfärdsstaten som talades om ovan försvagats mer i de rikare än de fattigare länderna, vilket skulle kunna göra att en generösare välfärdsstat får en positiv effekt i rikare länder, medan den inte har någon effekt i fattigare länder.

Anledningen till de olika urvalen av länder studierna emellan är att man använt olika datamaterial. Här menar jag att det i viss mån finns skäl att misstro de studier som drar slutsatsen att det inte finns någon positiv effekt av välfärdsstaten. De brister i princip uteslutande på en viktig punkt: deras mått på välfärdsstatens grad av generositet är den andel av BNP som spenderas på välfärdsåtgärder (jfr Veenhoven & Ouwenel 1995; Veenhoven 2000a; Bjørnskov et al. 2007a). Detta är förståeligt eftersom sådan statistik finns lättillgänglig för många länder. Men icke desto mindre är det ett dåligt sätt att mäta. Välfärdsutgifternas andel av BNP är långt ifrån enbart beroende av graden av generositet i systemet. Om t.ex. arbetslösheten ökar kraftigt kan utgifterna öka samtidigt som systemet har samma grad av generositet som tidigare eller t.o.m. blivit mindre generöst. ”In Britain, total social expenditure has grown during the Thatcher period, yet this is almost exclusively a function of very high unemployment.” (Esping-Andersen 1990:20) Vidare: ”...some welfare states, the Austrian one, for example, spend a large share on benefits to privileged civil servants.” (Esping-Andersen 1990:19) Att lägga mycket pengar på att stödja ett mindre antal privilegierade är knappast heller vad vi förknippar med en generös välfärdsstat. Problemen med att använda utgiftsmått har också påpekats av fler välfärdsstatsforskare än Esping-Andersen (se t.ex. Korpi & Palme 2003:432; Scruggs & Allan 2004:497-498).

Dessa problem går delvis att åtgärda. Man kan t.ex. i en regressionsanalys konstanthålla arbetslöshet. Detta är dock bara gjort i vissa av de studier som argumenterar mot välfärdsstatens positiva effekter. (Detta gäller Ouwenel (2002). Arbetslöshet finns inte med som kontrollvariabel i Veenhoven & Ouwenel (1995), Veenhoven (2000a) eller Bjørnskov et. al (2007a)).

Det finns bättre mått, som mer direkt visar graden av generositet i systemet, genom att mäta till exempel ersättningsnivåer i procent av nettolönen, eller hur stor andel av befolkningen som täcks av en viss försäkring (se t.ex. Esping-Andersen 1990; Scruggs 2006; Korpi & Palme 2008). De studier som hittat positiva samband mellan välfärdsstaten och lyckan har i de flesta fall använt sådana mått (Radcliff 2001; Di Tella et al. 2003; Patek & Radcliff 2008a; 2008b).

För att komplicera bilden något, hittar Veenhoven & Ouweneel (1995) inget samband mellan lyckan och välfärdsstaten, trots att de i en av sina analyser använder ett mått från Esping-Andersen (1990) som mer direkt mäter generositeten i välfärdssystemet. Å andra sidan finns vissa studier som använder utgiftsmått, och som ändå finner signifikanta samband (Haller & Hadler 2006; Böhnke 2008).

Tidigare forskning visar alltså en oenighet, och det finns därför skäl att fortsätta undersöka och elaborera sambandet mellan lyckan och välfärdsstaten.

Man kan även rikta kritik mot dem som funnit ett positivt samband mellan välfärdsstatens omfattning och lycka. I ingen av dessa studier har man tagit hänsyn till QoG i analysen. Varför är det då en brist att inte kontrollera för QoG? Jo, som jag tidigare nämnt finns det teoretiska och empiriska argument för att hög QoG är en av orsakerna till ett generösare välfärdssystem. Människor vill inte ge den makt och den mängd pengar som välfärdsstaten kräver till en stat som inte är någorlunda opartisk och okorrupt (Rothstein et al. 2009). Men QoG har också i flera studier lyfts fram som en viktig orsak till varför vissa samhällen är lyckligare än andra (Bjørnskov et al. 2008; Helliwell & Huang 2008). Sambandet mellan en generösare välfärdsstat och högre lycka skulle därmed kunna vara ett skensamband: stater med generösare välfärdsstat har också en mer opartisk och effektiv statsförvaltning, och verkar därför lyckligare än de mindre generösa välfärdsstaterna. Lösningen är förstås att införa QoG som en förklaringsfaktor i den empiriska analysen.

2.5 Mer om QoG och lycka

Tidigare forskning har alltså visat på ett positivt samband mellan lycka och en opartiska och effektiva statliga institutioner, med det förbehållet att denna effekt endast gäller fattigare länder. Både Helliwell & Huang (2008) och Bjørnskov et al. (2008) finner ett samband när de undersöker fattiga och rika länder tillsammans, men när de delar upp sitt urval i fattiga respektive rika länder, så försvinner sambandet oftast i gruppen rika

länder.⁴ Ingen av dem ger dock något övertygande argument för *varför* högre QoG inte skulle ge någon effekt i redan rika länder. Helliwell & Huang skriver visserligen att det kanske är så att när QoG når över en viss nivå så har ytterligare höjningar av QoG ingen effekt på lyckan (Helliwell & Huang 2008). Men detta är egentligen inget svar på frågan, eftersom de fortfarande inte förklarar varför detta sker, eller på vilken nivå av QoG som detta sker. Ett tänkbart alternativ skulle kunna vara att en opartisk och effektiv statsförvaltning främst ger högre lycka genom BNP-ökningar, och när BNP nått över en viss nivå så ger det inte mer lyckoökning enligt många forskare (Blanchflower & Oswald 2004; Layard 2005; Brülde 2007). Men som Helliwell & Huang själva skriver så är högre BNP en del av men långt ifrån hela svaret på varför högre QoG ger mer lycka. För även när man kontrollerar för BNP finns det mesta av den positiva effekten av QoG kvar (Helliwell & Huang 2008:603).

En kritik man kan rikta mot studierna är att de inkluderar mellanmänsklig tillit i de flesta av sina regressionsmodeller. Det finns teoretiskt och empiriskt stöd för att QoG leder till högre mellanmänsklig tillit. När statliga företrädare uppträder korrupt och oärligt, vilket är fallet vid låg QoG, smittar det lägre förtroende som uppstår mot statens företrädare så att säga av sig och individerna får lägre tillit även till övriga medborgare. (Rothstein 2003; Rothstein & Stolle 2003). Mellanmänsklig tillit är alltså en effekt av QoG, samtidigt som det visat sig ha en positiv effekt på lyckan (Diener & Suh 1999; Helliwell & Huang 2008). Om man då inkluderar QoG i en regressionsmodell riskerar man att underskatta effekten som QoG har på lyckan, vilket också erkänns av Helliwell & Huang (2008: not 12). Dock ska nämnas att Helliwell & Huang (2008) inte har med mellanmänsklig tillit i alla av de många regressionsmodeller de redovisar, och att QoG ändå saknar signifikant effekt på lyckan i en del fall.

⁴ Helliwell & Huang (2008:601) delar sitt sample utifrån huruvida landet har en högre eller lägre BNP än vad USA hade 1995, medan Bjørnskov et. al (2008:12) drar gränsen vid 8000 USD per capita eftersom "it is approximately the level at which most studies find average income to cease being associated with subjective well-being". Som tidigare nämnts så är Bjørnskov et al:s resultat blandat när det gäller rika länder; för de ena av två olika lycko-operationaliseringar hittar de en effekt av QoG, för den andra inte (Bjørnskov et al. 2008:32-33).

Att QoG leder till mellanmännisklig tillit är vidare ett av skälen att tro att QoG har en lyckoeffekt även i de rika länderna, då mellanmännisklig tillit är en viktig faktor för lyckovariationer mellan länder (Diener & Suh 1999; Helliwell & Huang 2008). Men det finns fler skäl till att QoG bör ha en lyckoeffekt även i rika länder. Lättast illustreras kanske detta genom att tänka på länder med en partisk och ineffektiv statsförvaltning: Statlig verksamhet fungerar som regel dåligt. Man kan behöva muta sig fram i en snårig byråkratin för att t.ex. få de tillstånd som behövs för att starta företag. Sjukvård, skolor och annan offentlig verksamhet är ineffektiv. Det är därför inte förvånande att högre QoG har visat sig förknippas med högre BNP, bättre hälsa, och t.o.m. en bättre miljö (Holmberg et al. 2009). Förvisso har rika länder i huvudsak också hög QoG. Men QoG har så genomgripande effekter, att även de variationer som trots allt finns rika länder emellan, ger skäl att ytterligare testa huruvida högre QoG leder till mer lycka även i rika länder, t.ex. på ett nytt material.

Om QoG och lycka visar sig hålla ytterligare test kvarstår frågan på vilket sätt högre QoG leder till högre lycka. BNP är en del av, men inte hela svaret, som nämndes ovan.

Välfärdsstaten skulle kunna vara en ytterligare mekanism. Som jag skrivit ovan möjliggör en mer opartisk och effektiv statsförvaltning en generösare välfärdsstat (Rothstein et al. 2009). Om det stämmer att en generösare välfärdsstat leder till högre lycka, skulle därmed välfärdsstaten vara en av de mekanismer som genom vilken QoG ger högre lycka.

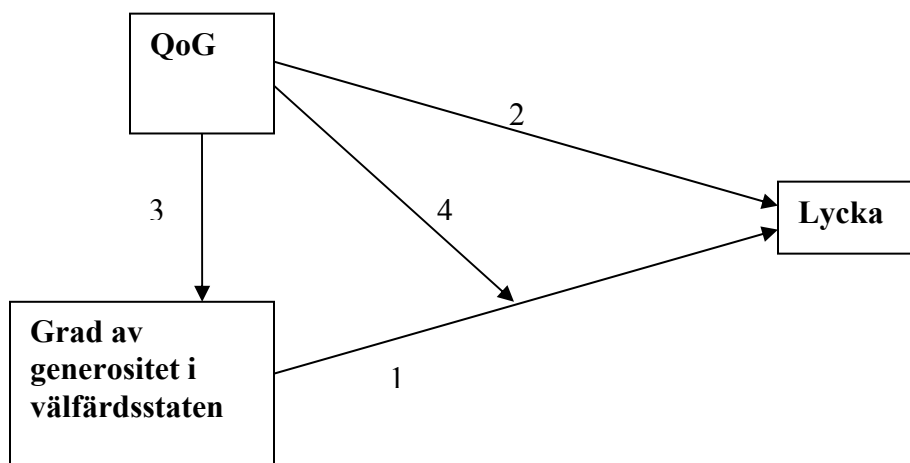
Vidare har vi också skäl att tro att effekten av välfärdsstaten på lyckan är beroende av nivån på QoG, dvs. att det finns en interaktionseffekt mellan QoG och välfärdsstaten: Låg QoG innebär mer av korruption och ineffektivitet. Därmed torde det också innebära att man får ut mindre av det goda som välfärdsstaten för med sig i form av isolering från marknadens osäkerhet. Man kan också vänta sig att medborgarna i samhällen med lägre QoG riskerar att oftare uppleva den frustration som Ouweneel (2002) menar vara en av de negativa sidoeffekterna på lyckan som en generös välfärdsstat för med sig. Att vara

beroende av t.ex. en läkare eller socialsekreterare som uppträder partiskt och korrupt kan knappast vara bra för lyckan.

Empiriskt har en liknande sak testats i Bjørnskov et al. (2007a) och Helliwell & Huang (2008: not 42) som båda finner en positiv interaktionseffekt mellan total statlig konsumtion och ett mått på effektivitet i den offentliga maktutövningen. Bjørnskov et al. testar också om det finns en interaktionseffekt mellan något de kallar ”social spending” och statlig effektivitet, men hittar ingen sådan effekt. Deras mått på ”social spending” är dock mindre lämpligt att använda, eftersom det inkluderar subventioner till privata företag, samt bistånd. Dessutom har de med mellanmänsklig tillit i sin modell, vilket som jag tidigare nämnt är en dålig idé eftersom mellanmänsklig tillit snarare kan vara en av mekanismer genom vilken QoG ger högre lycka (jfr Bjørnskov et al. 2007a:278).

2.6 En teoretisk modell, fyra hypoteser och kriterier för slutsatsdragning

I detta avsnitt presenterar jag de fyra hypoteser jag vill testa. Hypoteserna kan åskådliggöras med följande modell, där pilarnas numrering motsvarar hypotesernas numrering nedan:

Hypotes 1: *En generösare välfärdsstat medför en lyckligare befolkning*

Som nämnts tidigare finns studier som både bekräftar och motsäger denna hypotes. För att denna hypotes ska styrkas, ska den positiva effekten av en generösare välfärdsstat kvarstå även när hänsyn tas till QoG (och övriga relevanta variabler) i analysen.

Hypotes 2: *Högre QoG medför en lyckligare befolkning, även i redan rika länder*

Tidigare studier har endast visat en positiv effekt av QoG i fattigare länder. Dock har dessa studier inkluderat mellanmänsklig tillit i sin modeller, vilket riskerar att underskatta effekten av QoG. Jag vill göra ett nytt test av om QoG har en positiv effekt på lyckan även i rika länder, genom att använda mig av ett annat material jämfört med de tidigare studierna av (Bjørnskov et al. 2008; Helliwell & Huang 2008). Denna hypotes styrks, om jag finner ett positivt samband mellan QoG och lycka i det nya materialet, även i rika länder.⁵

Hypotes 3: *En del av effekten som QoG har på lyckan verkar indirekt, genom att QoG möjliggör en generösare välfärdsstat.*

Om både sambandet mellan QoG och lycka respektive välfärdsstaten och lycka visar sig hålla ytterligare test (hypotes 1 och 2), kan man tänka sig att välfärdsstaten är en av de mekanismer genom vilken QoG ger högre lycka. Om detta stämmer ska sambandet mellan QoG och lycka försvagas när man inför en kontroll för graden av generositet i välfärdsstaten i analysen. Det är teoretiskt inte troligt att sambandet försvinner helt och hållet, då QoG har många olika typer av positiva effekter – högre BNP tros ju t.ex. vara en av mekanismerna genom vilken högre QoG ger högre lycka (Helliwell & Huang 2008).

⁵ ”Rikare länder” definieras närmre under metodavsnittet nedan.

Hypotes 4: *Effekten som välfärdsstaten har på lyckan är högre ju högre QoG ett land har.*

Eftersom en mer välfungerande statlig förvaltning borde kunna leverera mer av det positiva som en generös välfärdsstat för med sig, bör vi också vänta oss att välfärdsstatens effekt stiger med högre QoG. Hypotesen är alltså att det finns en positiv interaktionseffekt. Detta testas genom att i analysen föra in en variabel där välfärdsstatens grad av generositet multipliceras med graden av QoG. För att hypotesen ska styrkas ska denna variabel ha en (signifikant) positiv effekt på lyckan.

2.7 Kontrollvariabler

Det behövs något lite ytterligare genomgång av teori för att kunna gå vidare till den empiriska undersökningen. För att inte riskera att hitta samband som i själv verket är skenbara, behöver vi i den tidigare forskningen vaska fram variabler som kan tros påverka både en eller båda av våra oberoende variabler, och den beroende variabeln (Aneshensel 2002:111). Det vi letar efter är alltså variabler som både påverkar lyckan, samtidigt som de påverkar graden av QoG och/eller graden av generositet i välfärdsstaten.

Det är inte helt självklart vilka kontroller som ska inkluderas vid testet av hypotes 4 om en interaktionseffekt mellan välfärdsstaten och QoG i påverkan på lyckan. Eftersom jag är intresserad av hur välfärdsstatens effekt varierar med avseende på QoG är de kontrollvariabler som motiveras av att de kan samvariera med just välfärdsstaten och lyckan som bör inkluderas.

2.7.1 Variabler som påverkar både välfärdsstatens omfattning och lycka

Att BNP påverkar lyckan har vi redan konstaterat ovan. Men det påverkar också välfärdsstatens omfattning eftersom det ger staten resurser att utöka välfärdsåtgärderna (Rothstein et al. 2009).

En andra variabel är arbetslöshet. Att arbetslöshet är dåligt för lyckan är inte svårt att förstå, och visas empiriskt av Frey & Stutzer (2002). Arbetslöshet bör också kunna påverka välfärdsstatens omfattning. När arbetslösheten ökar, blir det dyrare och svårare att upprätthålla samma grad av generositet i systemet. Det empiriska stödet för detta är dock blandat, där arbetslösheten i vissa fall har en signifikant negativ påverkan, och i vissa fall inte (se t.ex. Allan & Scruggs 2004; Rothstein et al. 2009). Men jag väljer ändå att för säkerhets skull inkludera arbetslöshet som kontrollvariabel.

En tredje variabel är faktiskt inflation. Även om människors löner ökar lika mycket som priserna vid inflation, så ogillas ändå inflationen. ”...when asked how they feel about inflation, individuals report a number of unconventional costs, like exploitation, national prestige, and loss of morale.” Di Tella et al 2001:335. Mycket riktigt bidrar inflation också till en lägre genomsnittlig lyckonivå (Di Tella et al. 2001; Graham & Pettinato 2001).

Och inflation påverkar också välfärdsstatens omfattning:

”Inflation is also conventionally included in quantitative studies of welfare state development. The rationale is that in countries with progressive taxation systems inflation pushes households into higher tax brackets, which lets government revenue grow and thus makes it easier to expand welfare state expenditures.” (Huber & Stephens 2001:50)

Eftersom inflation har en negativ effekt på lyckan och en positiv effekt på välfärdsstatens omfattning kan det vara en faktor som *undertrycker* sambandet mellan lycka och välfärdsstaten. Eftersom det i litteraturen har visat sig påverka båda två bör det hur som helst inkluderas i analysen.

2.7.2 Variabler som påverkar både QoG och lycka

En första variabel som påverkar såväl QoG som lyckonivån i ett land är hur rikt landet är. Att BNP påverkar lyckan är klarlagt, även om det tvistas om huruvida den har någon ytterligare effekt över en viss nivå (se t.ex. Hagerty & Veenhoven 2003; Layard 2005). BNP påverkar också QoG. La Porta et al. (1999) menar att med ekonomisk utveckling kommer en efterfrågan på välfungerande statliga institutioner, och Adsera et al. (2003)

påpekar att högre BNP ger mer resurser vilket ökar statens möjligheter att fungera väl. Båda dessa studier visar också på empiri som stöder hypotesen att BNP är bra för QoG.

En andra variabel som bör konstanthållas i en analys av sambandet mellan QoG och lycka är demokratinivån i ett land. Att mer demokratiska länder har en högre lyckonivå är kanske inte så förvånande. Demokrati innebär att samhället i högre utsträckning utvecklas i enlighet med medborgarnas önskemål. Det finns också empiriskt stöd för detta (Dorn et al. 2007; Helliwell & Huang 2008). Samtidigt visar Adsera et al. (2003) att demokrati också är bra för QoG, då det ger medborgarna möjlighet att kontrollera politikerna och därmed staten.

En tredje variabel är religiositet, även om här finns vissa frågetecken. La Porta et al (1999) visar att katolska och muslimska länder har lägre QoG än protestantiska. Ett skäl till detta tros vara att det i protestantiska länder funnits ”nonhierarchical structures of social interaction that lead to the strong monitoring of public officials.” (Adsera et al. 2003:449)

På den empiriska nivån har religion också visats påverka lyckan. Inglehart & Klingemann (2000) visar att historiskt protestantiska länder har en högre lyckonivå än såväl katolska som icke-kristna länder, Bjørnskov et al. (2007b) visar att länder med en kristen majoritet är lyckligare än andra, och Dorn et al. (2007) visar på individnivå att protestanter är signifikant lyckligare än individer som tillhör en icke-kristen religion eller som inte är religiösa alls (men protestanter är i deras modell inte statistiskt signifikant lyckligare än andra kristna). På den teoretiska nivån står det dock inte särskilt klart varför det skulle vara på detta sätt. Inglehart & Klingemann (2000) noterar att de protestantiska länderna industrialiserades tidigt, och att de som en konsekvens av detta tillhör de rikare länderna idag. Men även under kontroll för BNP kvarstår deras samband mellan protestantism och lycka. Genom vilken mekanism detta kvarstående samband verkar har de dock ingen teori om. Varken Dorn et al. (2007) eller Bjørnskov et al. (2007b) har heller någon förklaring till varför protestantiska länder (eller kristna länder i allmänhet) skulle vara lyckligare än andra. En förklaring skulle kunna vara att man i protestantiska länder också

har en mer individualistisk kultur (Inglehart & Welzel 2005), och att det är detta som orsakar sambandet mellan protestantism och lycka. Individualistiska kulturer har nämligen konstaterats vara lyckligare än andra, vilket tros bero på att människorna där ”är relativt fria från olika former av grupstryck och socialt tvång. Vi är fria att göra det vi själva vill, att välja vår egen livsstil och att röra oss som vi vill.” (Brülde 2007:149)

Oavsett anledningen, så finns sambandet mellan protestantism/kristendom och lycka på den empiriska nivån. Antingen har en protestantisk/kristen kultur en effekt i sig, eller så fungerar den som en proxyvariabel, och samvarierar med något som i sin tur påverkar lycka. Jag väljer därför att inkludera detta som kontrollvariabel för att vara på den säkra sidan. Frågan är då exakt vad som ska inkluderas. Mitt urval av länder har uteslutande en kristen majoritet, så att inkludera kristendom som kontrollvariabel saknar poäng. Att inkludera både katolicism och protestantism fungerar inte heller eftersom de i mitt material korrelerar så starkt med varandra, och jag får då problem med multikollinjäritet i modellen (alla länder är i stort sett antingen katolska eller protestantiska).⁶ Dessutom är protestantism den enda variabel som visat sig ha en effekt på lyckan i alla mina tre källor, så därför väljer jag att inkludera just andelen protestanter som kontrollvariabel.⁷

3 Metod och material

3.1 Design

Givet mitt problem förefaller statistisk design vara det bästa tillvägagångssättet. Sådant som QoG och välfärdsstatens omfattning är egenskaper hos länder, och vill man studera länder är experiment av naturliga skäl uteslutna. En stor fördel med statistisk design är att man i analysen kan konstanthålla övriga relevanta oberoende variabler för att på så sätt se den självständiga påverkan av just de variabler jag vill testa.

⁶ Katolicism och protestantism får ett Pearsons r på $-0,86$ i mitt urval. Så höga värden kan medföra problem i form av att standardfelen ökar, så att variabler som annars haft en signifikant effekt nu inte får det (Field 2005:174f).

⁷ För fullständighetens skull vill jag nämna ett antal variabler som anses viktiga inom lyckoforskningen, men som jag inte har funnit några belegg för påverkar vare sig QoG eller välfärdsstaten. Detta gäller t.ex. hur stor vikt som landets kultur lägger vid lycka (Diener & Suh 1999), och hur stor andel av befolkningen som tror på gud (Helliwell & Huang 2008). Jämlikhet är en variabel som vissa menar har en positiv effekt på lycka (Helliwell & Huang 2008), medan andra menar att det inte har det (Ott 2005). Jämlikhet kan förvisso sägas hänga ihop med välfärdsstaten, men bör i så fall ändå uteslutas på teoretisk grund, eftersom det är en effekt av välfärdsstatens omfördelande natur, snarare än en orsak till den.

Man skulle kunna invända mot att jag väljer att studera länder snarare än individer. Min beroende variabel, lycka, är en egenskap hos individer (även om man förstås kan prata om genomsnittlig lycka på landnivå). Jag riskerar därmed att råka ut för det ekologiska felslutet; det ser ut att finnas ett samband på den aggregerade nivån (landnivån), men på individnivån finns inte detta samband (jfr Robinson 1950). Emellertid är det (återigen) så att QoG och välfärdsstatens omfattning är egenskaper hos länder och inte individer. Man skulle i princip kunna tänka sig analyser på individnivå, men då skulle varje individ inom ett och samma land få samma värde på variablerna som visar graden av QoG och välfärdsstatens omfattning. Därmed skulle man bara få variation mellan just länder, och därmed är det inte heller meningsfullt att göra analysen annat än på landnivå (jfr Pearce 2000).

Det material jag har valt att använda har fördelar jämfört med tidigare studier som att de är bättre operationaliseringar av mina teoretiska begrepp, samt att de inte tidigare har använts för att testa de samband som ska testas. Däremot har det nackdelen att det omfattar ganska få länder, tolv stycken. Därmed riskerar jag att få ett falskt negativt resultat, dvs. att jag får icke signifikanta resultat och missar ett samband som i själva verket existerar. Ett sätt att öka antalet observationer är att inkludera observationer från mer än en tidpunkt.

Det jag gör blir alltså regression på paneldata (tvärsnitt som upprepas över tid) vilket ställer en inför ett antal olika valmöjligheter jämfört med vanlig regression av ett tvärsnitt. Ett första sådant val är huruvida man ska skapa en fördröjning mellan sina oberoende och beroende variabler, så att man för de oberoende variablerna använder sig av ett mättillfälle före mättillfället av den beroende variabeln i analysen (en ”lagg”). Detta har den stora fördelen att man minskar problemet med bakåtriktad kausalitet: eftersom den oberoende variabeln ligger före den beroende i tid, så kan inte den beroende variabeln ha orsakat den oberoende. (Teorell 2009:204f)

Inom samhällsvetenskaplig forskning är det ofta svårt att utesluta bakåtriktad kausalitet. Men i mitt fall vill jag hävda att det är osannolikt. Det är inte teoretiskt troligt att lyckonivån hos befolkningen påverkar omfattningen av välfärdsstaten eller nivån av QoG. Lycka finns mig veterligen inte med som oberoende variabel i litteraturen om QoG:s respektive välfärdsstatens orsaker. Det finns dessutom nackdelar med att fördröja sina oberoende variabler: man måste korrekt specificera den tid man tror att det tar från förändring i sin oberoende variabel tills detta slår igenom i påverkan av den beroende variabeln. Om man specificerar en för kort eller lång tid riskerar man att missa en effekt som i själva verket existerar (Teorell 2009:207). Lägg därtill att jag menar att det är troligt att en stor del av effekten av mina oberoende variabler faktiskt visar sig direkt i lyckonivån hos befolkningen. En generösare välfärdsstat påverkar känslan av trygghet och säkerhet samma år, och inte ett eller flera år senare. Också QoG bör kunna ha en ganska direkt effekt i form att det påverkar medborgarnas upplevelse av att staten behandlar dem opartiskt. Däremot kan man tänka sig att de delar av effekten som QoG har på lyckan som verkar indirekt, genom t.ex. ökad mellanmänsklig tillit, har en fördröjd effekt. Eftersom problemen med bakåtriktad kausalitet torde vara små, tycker jag ändå att argumenten talar mot att fördröja såväl QoG som välfärdsstatens omfattning i mina regressionsanalyser.

Det hade varit önskvärt att få vägledning av tidigare forskning när det gäller frågan om hur lång tid det tar för mina oberoende variabler att påverka mina beroende. Men som Teorell skriver är ”[d]e flesta samhällsvetenskapliga teorier [...] plågsamt tysta på denna punkt”, och ”[i] slutändan är man oftast utelämnad till sitt eget goda omdöme.” (Teorell 2009:208)⁸

Ett annat val man ställs inför vid regression på paneldata är huruvida man ska inkludera en tidsfördröjd *beroende* variabel som förklaringsfaktor i modellen eller ej. Detta har flera fördelar. Det är ytterligare ett sätt att kontrollera för tillbakariktad kausalitet (Teorell

⁸ Att testa saken empiriskt genom att låta den oberoende variabeln ingå i analysen både utan och med fördröjning och låta koefficienterna falla utslaget för om fördröjning är att föredra eller inte, löser inte problemet då jag i sådana fall får allt för stor multikollinjäritet i mina modeller (mina oberoende variabler är starkt korrelerade med sig själva över tid) (jfr Teorell 2009:208).

2009:210), något som jag alltså på teoretiska grunder tror är ett mindre problem för denna uppsats (och jag går därför inte heller in på förklaringen till varför en tidsfördröjd beroende variabel delvis löser problemet med tillbakariktad kausalitet). Men att kontrollera för en fördröjd beroende variabel har också fördelen att man då ”kontrollerat för *alla förklaringsfaktorer som givit upphov till Y fram till och med tidpunkt t-1.*” (Teorell 2009:212, kursiv i original) Den fördröjda beroende variabeln minskar risken att vi har utelämnat någon viktig variabel ur modellen, och därmed minskar också risken för att de samband vi finner är skensamband.

En annan potentiell fördel är att den tidsfördröjda beroende variabeln får representera det faktum att den beroende variabeln så att säga orsakar sig själv över tid (Teorell 2009:210). I fallet lycka kan man åtminstone på individnivå argumentera för detta: positiva och negativa händelser påverkar lyckan ganska kortvarigt, och man återgår sedan ofta till sin tidigare lyckonivå. Vi människor vänjer oss kort sagt. Denna tillvänjning är förstås inte fullständig och beror på vad det är som händer oss, men en viss sådan effekt finns. (Brülde 2007:181ff)

En fjärde fördel är att en tidsfördröjd beroende variabel minskar risken för s.k. seriell autokorrelation, dvs. att regressionens feltermen för en och samma analysenhet är korrelerade över tid. Detta är ett vanligt problem vid regression av paneldata. I vårt fall kan man anta att så är fallet eftersom vi kan anta att de mätfel som orsakar feltermen delvis orsakas av samma faktorer för ett och samma land över tid (jfr Teorell 2009:213f). Det finns dock andra sätt att hantera detta. Genom att göra ett antagande om en så kallad första ordningens (AR1) autokorrelationsstruktur korrigeras standardfelen utan att man behöver en tidsfördröjd beroende variabel, vilket minskar risken för att man får ett signifikant samband som i själva verket inte existerar.⁹

⁹ Vid antagande om första ordningens autokorrelationsstruktur estimeras först den seriella autokorrelationen genom att standardfelen i en vanlig regression sparas, varpå man gör en korrelation på feltermerna över tid. Värdet på korrelationen (ρ) sparas. Därefter differentierar man värdet av varje observation genom att ersätta varje observation med skillnaden mellan aktuell och föregående observation, multiplicerat med ρ . Ju högre seriell autokorrelation (dvs. ju högre ρ), desto mer blir det alltså en regression på förändringar i variablerna snarare än absolut nivå.

Det finns också nackdelar med att kontrollera för en tidsfördröjd beroende variabel. Den främsta är att den helt enkelt ”suger upp” för mycket av variansen i den beroende variabeln, så att övriga oberoende variabler blir icke signifikanta trots att de i själva verket har en effekt. Detta kan ske genom att inkluderingen av den tidsfördröjda beroende variabeln innebär att man kontrollerar för ”faktorer som snarare är effekter av den beroende eller de oberoende variablerna.” (Teorell 2009:222)

Inkluderingen av en tidsfördröjd beroende variabel har alltså både för- och nackdelar. Den minskar risken för en del av de problem som kan uppstå vid regression på paneldata, samtidigt som den kan vara en alltför stark kontrollvariabel. Jag har därför valt att göra både och: jag börjar prövningen av respektive hypotes med en regression utan fördröjd beroende variabel (men med antagande om AR1 autokorrelationsstruktur). Om utfallet av regressionen bekräftar min hypotes, gör jag också en modell med fördröjd beroende variabel som ett slags robusthetstest. Om hypotesen klarar båda testen står den sig mycket starkt, klarar den enbart det första har den endast fått ett visst stöd.

Utöver seriell autokorrelation som nämnades tidigare, uppstår ofta problem med spatial autokorrelation vid regression av paneldata, dvs. att feltermerna för en och samma tidpunkt korrelerar mellan olika analysenheter. I vårt fall skulle detta kunna uppstå om samma faktorer orsakar mätfelen för olika länder vid samma tidpunkt. Liksom vid seriell autokorrelation finns risken att sådant som signifikantstest påverkas, dvs. att vi tror oss ha funnit ett samband som i själva verket inte existerar. Standardsättet inom statsvetenskap att hantera spatial autokorrelation vid regression av paneldata är att använda panelkorrigerade standardfel, som beräknas på ett sätt som gör dem okänsliga för spatial autokorrelation (Beck & Katz 1995; Frees 2004:287; Teorell 2009:213f).¹⁰ Beck & Katz menar att det inte finns några risker med att använda panelkorrigerade standardfel, ”while, in some circumstances, they may be considerably more accurate than the usual OLS standard errors.” (Beck & Katz 1995:645) Jag har således valt att använda mig av panelkorrigerade standardfel.

¹⁰ Justeringen sker genom att korrelationen mellan feltermerna för olika observationer vid samma tidpunkt undersöks. Ju högre korrelation, desto mer antas ens data likna att man endast har en observation per tidpunkt snarare än flera. Ju högre korrelation, desto mer justeras också standardfelen.

3.2 Material och operationaliseringar

3.2.1 Operationalisering av lycka

Men hur får man då fram data över hur lyckliga människor är?

Det klart vanligaste sättet att mäta lycka inom lyckoforskningen är genom raka enkätfrågor. I t.ex. World Values Survey finns de två vanligaste operationella indikatorerna för att mäta lycka. Dels frågan: "Taking all things together, how happy would you say you are: (1) Very happy, (2) Quite happy, (3) Not very happy, (4) Not at all happy". (Inglehart et al. 1998:v18). Dels finns frågan: "All things considered, how satisfied are you with your life as a whole these days?", med svarsalternativ 1–10, där 1 är angivet som "Dissatisfied" och 10 som "Satisfied". En liknande fråga finns i Eurobarometern: "On the whole are you very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied or not at all satisfied with the life you lead?" (EU-kommissionen 2007)

Men mäter verkligen dessa frågor lycka på ett meningsfullt sätt? En invändning mot detta sätt att mäta lycka skulle kunna vara att olika individer tolkar dessa frågor på allt för olika sätt sinsemellan. Detta är säkerligen åtminstone delvis sant. Frågan är om variationen i tolkningen är så stor att det gör måtten värdelösa.

Ett sätt att undersöka validiteten i enkätfrågorna är att jämföra hur väl de stämmer överens med alternativa mått. Det finns flera studier som visar att svaren på frågor om lycka korrelerar med andra objektiva och intersubjektiva indikatorer på lycka. Personer som i frågeundersökningar uppger sig vara lyckliga eller nöjda med livet bedöms t.ex. som lyckliga även av sina vänner, de ler mer än andra och de uttrycker oftare positiva känslor verbalt. Dessutom sover de bättre, och återhämtar sig t.o.m. snabbare från förkylningar (Kahneman & Krueger 2006:7-9). De som enligt enkätundersökningar skattar sig själva som lyckliga löper också mindre risk att begå självmord eller att drabbas av depression i framtiden (Diener et al. 1999).

En annan vanlig invändning är att tillfälliga faktorer påverkar människors svar på frågor om hur lyckliga de är. T.ex. påverkas svaren av vilket väder det råkar vara den dag som

frågorna besvaras. Men eftersom det rör sig om just tillfälliga faktorer är det troligt att effekten av dessa jämnas ut vid slumpmässiga urval och aggregering till landnivå (Kahneman & Krueger 2006:7). För att ta ett exempel så är det osannolikt att lyckonivån för Sverige felskattas pga. vädret om det är tusen individer som besvarar enkätfrågan, eftersom dessa individer kommer att besvara frågorna vid olika dagar med olika väder.

En tredje invändning, som egentligen är en variant av den första, är att man inte kan ta för givet att människor från olika kulturer och med olika språk kommer att tolka frågor om hur lyckliga de är på samma sätt. Diener & Suh (2000) refererar emellertid till ett par studier där man försökt undersöka just detta. I den ena studien studerades individer boende i samma land, men som talade olika språk, och i den andra studien studerades tvåspråkiga individer. I båda fallen var slutsatsen att mätningen av lycka inte i någon högre utsträckning påverkades av att mätningarna gjordes genom frågor på olika språk. (Diener & Suh 2000:6).

Så långt allmänt om enkätfrågor. Som nämndes ovan finns dock flera olika enkätfrågor som brukar användas för att mäta lycka. Jag har valt att använda mig av data från Eurobarometern. Detta material har mig veterligen inte tidigare använts för att testa sambandet QoG och lycka, utan man har använt World Values Survey (jfr Bjørnskov et al. 2008; Helliwell & Huang 2008). Vad gäller sambandet välfärdsstaten och lyckan så har såväl World Values Survey som Eurobarometern använts i tidigare undersökningar (jfr Veenhoven 2000a; Pacek & Radcliff 2008a). Att använda World Values Survey skulle dock innebära betydligt färre observationer i mina analyser, 51 vid användning av paneldata eller 17 vid användning av tvärsnitt, jämfört med 164 som blir fallet med Eurobarometern.

Den fråga som förekommer i Eurobarometern är som nämndes ovan en fråga om livstillfredsställelse. Hur står sig den jämfört med de andra? Eftersom jag definierat lycka som en kombination av livstillfredsställelse och behagliga upplevelser, kan man argumentera för att det ideala hade varit att konstruera ett index baserat på både frågor om hur tillfredsställda respondenterna är med livet och frågor om hur lyckliga de är. En

del lyckoforskare menar dock att direkta frågor om ”lycka” eller ”happiness” i högre grad än frågor om hur nöjd man är med livet tolkas olika människor sinsemellan och därför är mindre lämpliga att använda som operationalisering. ”Att mäta lycka på detta direkta sätt är antagligen ingen god idé.” (Brülde 2007:28)

Som jag varit inne på tidigare så är det förstås dessutom så att den som är nöjd med livet i högre utsträckning också har behagliga upplevelser, än den som är mindre nöjd med livet. Tillsammans med det faktum att det finns skäl att *inte* använda direkta frågor om lycka, är det alltså kanske snarare en fördel än en nackdel att den fråga som använts i mitt datamaterial är en fråga om livstillfredsställelse.¹¹

Eftersom materialet utgörs av individsvar måste man på något sätt aggregera datan till landnivå. Det vanliga är att antingen helt enkelt ta medelvärdet för varje land och år, eller att ange hur många procent som svarat att de t.ex. är ganska eller mycket tillfredsställda med sina liv. Jag har inte lyckats hitta någon diskussion om vilket som är att föredra, men jag anser att medelvärdet ger en mer rättvisande bild av ett lands lyckonivå, då det också väger in i hur hög grad varje individ är nöjd eller missnöjd med sitt liv. Jag har därför valt att använda mig av medelvärdet.

Eurobarometerdatan är hämtad från Mannheim Trend File, som är en stor sammanslagning av ett antal Eurobarometrar från 1970-2002 (Schmitt et al. 2006). I nästan alla Eurobarometrar har frågan haft samma lydelse: ”On the whole, are you very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied, or not at all satisfied with the life you lead?”

¹¹ För fullständighetens skull bör också nämnas ett par andra sätt att mäta lycka. Ett sätt är en variant på enkätfrågorna ovan, nämligen att mäta så kallad affektbalans. Respondenterna får då frågor om i vilken utsträckning de upplevt ett antal positiva och negativa känslor under t.ex. den senaste veckan. Man kan dock konstatera att detta sätt att mäta lycka är ganska ovanligt åtminstone i den lyckoforskning som jämför lycka på landnivå (men se t.ex. Veenhoven 2000). Ett mycket bra sätt att mäta lycka går under benämningen Experience Sampling Method (ESM) eller Ecological Momentary Assessment (EMA). Varje person som deltar i undersökningen får en liten handdator som piper till ett antal gånger per dag, och deltagarna får då svara på ett antal frågor om hur de mår, vad de gör etc. Denna metod har förstås fördelen att den mer i detalj kan fånga hur en persons lycka fluktuerar under en dag, och eliminerar också problemen med att man helt enkelt har svårt att minnas hur man mådde för en dag eller en månad sedan (Brülde 2007:58). Jag har dock aldrig sett någon använda ESM för att jämföra länders lyckonivåer, troligen beroende på att det vore väldigt kostsamt att genomföra en sådan undersökning på ett tillräckligt stort antal individer i alla de länder man är intresserad av att undersöka.

Would you say you are (1) Very satisfied, (2) Fairly satisfied, (3) Not very satisfied, (4) Not satisfied at all.”¹²

Vid ett par tillfällen har dock frågan ställts på ett något annorlunda sätt.¹³ För att säkerställa maximal jämförbarhet mellan olika mätår har jag uteslutit dessa ur mitt urval. De år detta har skett har fler än en Eurobarometer genomförts (där frågan har ställts på det vanliga sättet), vilket gör att jag ändå inte tappar några observationer genom detta tillvägagångssätt.¹⁴

3.2.2 Operationalisering av välfärdsstatens grad av generositet

Förutom mått som bygger på hur mycket staten spenderar på välfärdsåtgärder, vars användande jag kritiserat ovan, känner jag endast till två källor som innehåller data som mer direkt mäter välfärdsstatens grad av generositet: Scruggs Welfare State Entitlements Data Set (Scruggs 2006; Scruggs & Allan 2006) och Social Citizenship Indicator Program (Korpi & Palme 2008). I och med att den sistnämnda endast innehåller data från vart femte år och endast fram till 1995, medan Scruggs datamängd har data för varje år 1971-2002, har jag valt att använda mig av Scruggs datamängd. Scruggs data finns inlagd i The Quality of Governments socialpolitikdatamängd (Samanni et al. 2008), och jag har hämtat datan därifrån.

Den indikator i Scruggs data jag använt mig av kallas ”benefit generosity index” och är ett sammanfattande mått på graden av generositet i pensioner, sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. Det bygger på Esping-Andersens (1990) dekommodofieringsindex, men baseras på Scruggs egen data över

¹² Jag har i mina analyser använt en omvänd skala, så att högre värden indikerar en högre lyckonivå.

¹³ Vid det första tillfället löd frågan: “Please tell me whether you are very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied or not at all satisfied with each of the following? – Your life in general.” Vid det andra tillfället löd frågan: ”Would you say you are very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied, or not at all satisfied with each of the following. – With the life you lead.”

¹⁴ Allmänt om Eurobarometern kan sägas att den är en komparativ undersökning som genomförts på uppdrag av EU-kommissionen sedan början av 1970-talet. Framst har den genomförts i EU:s medlems- och kandidatländer. Datainsamlingen sker genom att man ansikte mot ansikte intervjuar ett representativt urval av landets invånare över 15 år. Cirka 1000 intervjuer per land genomförs, med undantagen Tyskland (2000), Luxemburg (600), och Storbritannien (1300). (EU-kommissionen 2007)

socialförsäkringssystemen och indexet är konstruerat med en något finkornigare metodologi.

Indexet bygger på att vart och ett av de tre socialförsäkringssystem ges en poäng som baseras på ersättningsnivåer och övriga egenskaper. Ersättningsnivåerna beräknas som nettonivåer för vad en arbetare med genomsnittlig lön skulle få i ersättning.

Nettonivåerna är alltså ersättningen från socialförsäkringssystemet efter skatt i jämförelse med lön efter skatt. Poängen för de tre socialförsäkringssystemen adderas sedan och indexet varierar teoretiskt mellan 0 och 64. Högre värden innebär ett generösare system.

För arbetslöshets- och sjukförsäkringarna ingår följande fem faktorer i beräkningen: standard nettoersättning för singlar, standard nettoersättning för familj med barn, standard antal veckor av anställning/försäkring som krävs för att berättigas till ersättning, antal karensdagar och max antal veckor som ersättning kan ges. För var och en av dessa fem faktorer ges en poäng mellan 0 och 4 som är standardiserad baserad på medelvärdet för varje faktor år 1980. En gräns är satt så att varje poäng är maximum +2 och minimum -2, och till detta adderas 2 så att skalan blir 0-4. Poängen för de fem faktorerna summeras och multipliceras med andelen av arbetskraften som täcks av försäkringen. (Samanni et al. 2008) Poängen för pensioner beräknas på samma sätt, men istället ingår följande sex faktorer i beräkningen: minsta nettoersättningsnivå för ensamstående, minsta nettoersättningsnivå för par, standard nettoersättningsnivå för ensamstående, standard nettoersättningsnivå för par, antal år som krävs för att få en standardpension och individens andel av pensionsfinansiering.

I de fall ersättningen från en försäkring är behovsprövad ges 0 i poäng för faktorn om antal år/veckor som krävs för ersättning och 0,5 i vikt för andelen personer som täcks av försäkringen. Slutligen summeras alltså poängen för de tre systemen, och den teoretiska skalan blir 0-64. Empiriskt varierar skalan mellan 18 och 42 i mitt urval.

Detta sätt att mäta välfärdsstatens grad av generositet ger en mycket bra bild av socialförsäkringssystemens förmåga att frigöra medborgarna från den osäkerhet som

marknadsberoendet ger. Däremot inkluderar det inte nivån på den offentliga servicen, vilket är en nackdel. Så vitt jag vet finns dock inget mått som inkluderar både de kvalitativa aspekterna av socialförsäkringssystemen och omfattningen av den offentliga servicen. Data av Scruggs typ är dessutom väletablerad inom välfärdsstatsforskningen (se t.ex. Korpi & Palme 2003; Scruggs & Allan 2004).

3.2.3 Operationalisering av QoG

Av de olika källor för mått på QoG som används i forskningen, är det endast en som sträcker sig över en längre tidsperiod, och som därför är den enda som är aktuell om antalet observationer i mina analyser inte ska bli alltför lågt: International Country Risk Guide (ICRG) från PRS Group (2008). Av ICRG:s indikatorer har The Quality of Government Institute i sina datamängder konstruerat ett index av tre av dessa: korruption, lag och ordning och byråkratins kvalitet (Teorell et al. 2009). Korruptionsindikatorn mäter graden av korruption i form av krav på mutor, nepotism och liknande. Indikatorn på lag och ordning bygger på två subindikatorer: det legala systemets styrka och opartiskhet samt i hur hög utsträckning som lagar och regler efterlevs i landet. Indikatorn på byråkratins kvalitet mäter hur väl byråkratin klarar att vara autonom i förhållande till det politiska systemet, och hur väl byråkratin lyckas utföra sina administrativa uppgifter.

Dessa tre indikatorer har av The Quality of Government Institute skalats om till en skala 0-1, och värdet på indexet är medelvärdet av de tre indikatorerna. Skalan går därmed från 0-1 där högre värden indikerar högre QoG. (Teorell et al. 2009) Empiriskt varierar skalan i mitt material mellan 0,58 och 1.

Indikatorerna från International Country Risk Guide har används flitigt i forskningen om QoG (se t.ex. Knack & Keefer 1995; Charron & Lapuente 2009; Holmberg et al. 2009 refererar till flera studier som använder dessa indikatorer). Subindikatorerna korruption samt lag och ordning fångar opartiskheten som var grundkriteriet för QoG. Subindikatorn som mäter byråkratins kvalitet fångar dessutom in sådant som effektivitet i den offentliga förvaltningen.

3.2.4 Operationalisering av kontrollvariabler

Data över BNP har jag hämtat från Gleditsch (2002) via The Quality of Government Dataset (Teorell et al. 2009). BNP mäts i US-dollar per capita. Eftersom BNP har en tydligt avtagande marginaleffekt på lyckan – effekten som varje ökad US-dollar per capita ger, minskar ju högre nivå på BNP som uppnås (se t.ex. Inglehart & Klingemann 2000) – har jag valt att logaritmera variabeln. Detta för att möta antagandet om linjära samband vid regressionsanalys.

Inflationsvariabeln är hämtad från OECD:s Main Economic Indicators (OECD 2007) via Samanni et al. (2008). Inflationen är mätt som den procentuella förändringen i konsumentpriser jämfört med föregående år.

Data över arbetslöshet har jag via Samanni et al. (2008) tagit från Armingeon et al. (2008) som i sin tur tagit datan från OECD. Arbetslösheten anges i procent av arbetskraften.

Demokrativariabeln är ett index taget från Samanni et al. (2008), konstruerat i flera steg. Det är baserat dels på Freedom House (2008) ranking av stater utifrån i vilken mån de ger medborgarna politiska rättigheter ("political rights") och civila friheter ("civil liberties") som t.ex. yttrandefrihet. Medelvärdet av dessa två rankingar är transformerade till en skala 0-10 (där 10 är mest demokratiskt). Dels är indexet baserat på Marshall & Jagers (2002) ranking av länder på en demokrati- respektive autokratiskala. Marshall & Jagers två rankingar slås ihop så att länder rankas från +10 till -10 (där högre värden innebär ett mer demokratiskt land). Denna skala transformeras till en skala 0-10. Dessutom fylls observationer som saknas i, genom att en regression görs med rankingen från Marshall & Jagers som beroende variabel och Freedom House-rankingen som oberoende. Slutligen beräknas medelvärdet av de tidigare framräknade två medelvärdena, så att den slutgiltiga variabeln får värden mellan 0 och 10 där högre värden innebär ett mer demokratiskt land.

Hadenius & Teorell (2005) menar att både bättre reliabilitet och validitet uppnås om man på detta sätt konstruerar ett index av rankingarna från Freedom House och Marshall & Jagers (2002), snarare än att använda något av de enskilda indexen självständigt.

Protestantism har jag operationaliserat genom att använda samma data som La Porta et al. (1999), taget via Teorell et al. (2009). Variabeln anger andel av befolkningen som var protestanter år 1980. Denna variabel är alltså konstant över tid för varje land. Detta är en nackdel eftersom variabeln då varierar mindre och har mindre potential till att förklara variationen i den beroende variabeln. Så vitt jag vet finns inga tillgängliga mått på andel protestanter över tid i olika länder. Inte heller datakällorna som använts av Bjørnskov et al. (2007b) och Dorn et al. (2007) har någon variation över tid. Den operationalisering jag har valt är alltså behäftad med brister, men det finns så vet jag vet ingen bättre.

3.2.5 Materialets omfattning / avgränsningar

Mina operationaliseringar innebär ett visst urval av länder, eftersom det är dessa länder det helt enkelt finns data på. Det rör sig om tolv länder, som alla är rika och Västeuropeiska.¹⁵ Det rör sig varken om något slumpmässigt eller om något representativt urval av världens länder. Detta får konsekvenser för de slutsatser jag kan dra av min undersökning, framför allt för de hypoteser som involverar välfärdsstatens omfattning. Om mina hypoteser bekräftas kan jag inte vara helt säker på att det går att dra slutsatser utanför denna grupp länder. Om t.ex. hypotesen om att en generösare välfärdsstat leder till mer lycka bekräftas, skulle man kunna tänka sig att detta gäller främst rikare länder, där de ”funktionella ekvivalenter” till välfärdsstaten som talades om tidigare (familjen, kyrkan) fått en svagare roll. I många delar av världen utanför Västeuropa skulle dessa fortfarande kunna ha en starkare roll, och därmed skulle välfärdsstatens grad av generositet inte ha någon effekt på lyckan i dessa länder. Vad gäller hypotesen om det positiva sambandet mellan QoG och lycka har tidigare undersökningar redan visat på att ett sådant existerar för fattigare länder, varför problemet med urvalet av länder inte är lika stort i detta fall.

¹⁵ De länder och år som omfattas är Belgien, Danmark, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna och Storbritannien 1984-1995 och 1997-2002; Tyskland 1991-1995 och 1997-2002; Finland, Sverige och Österrike 1995 och 1997-2002; Norge 1990-1995.

Beroende på att det finns olika mycket data på olika variabler, skulle jag när jag testar mina olika hypoteser kunna få olika urval av länder och år. I modellen som testar hypotesen om QoG:s positiva påverkan på lyckan skulle jag kunna få med länder och år som inte kommer med när jag testar hypoteser som involverar välfärdsstatens omfattning (eftersom den senare variabeln saknar observationer på länder och års som finns för övriga variabler). Detta skulle försvåra jämförelsen av de svar jag får ut; om jag t.ex. får svaret att QoG men inte välfärdsstaten har en påverkan på lyckan skulle detta kunna bero på att hypoteserna testats på olika länder och år. Jag har därför huvudsakligen hållit mig till att testa alla hypoteser på samma urval av länder.¹⁶ Som ett slags robusthetstest har jag dock också testat hypotes 3 om QoG:s positiva effekt på lyckan på alla tillgängliga observationer.

Tilläggas bör också att urvalet av länder och år uppfyller kriteriet för ”rikare” länder enligt Bjørnskov et al:s (2008) kriterium om 8000 USD per capita. Ett antal observationer ligger dock under Helliwell & Huangs (2008) kriterium om minst hälften av den BNP USA hade 1995. Jag föredrar dock kriteriet som Bjørnskov et al. använder, eftersom det är kopplat till ett rimligt argument (att det är vid den nivån som man kan visa att en ökning av inkomsten slutar att bidra till ökad lycka), medan Helliwell & Huangs kriterium inte motiveras alls och verkar vara helt godtyckligt valt. Som jag ser det är det alltså rimligt att betrakta länderna i mitt urval som ”rikare”, vilket gör urvalet adekvat för test av hypoteserna 2 och 3 om QoG:s effekt på rikare länder.

¹⁶ Vid robusthetstest med tidsfördröjd beroende variabel, faller ett antal observationer per automatik ifrån (den första för respektive land). N-talet blir därför något lägre i dessa modeller.

4 Resultat

4.1 Hypotes 1: En generösare välfärdsstat medför en lyckligare befolkning

För att denna hypotes ska styrkas, ska den positiva effekten av en generösare välfärdsstat kvarstå även när hänsyn tas till QoG (och övriga relevanta variabler) i analysen.

Regressionen som redovisas i modell (1) i tabell 1 stärker hypotesen. Välfärdsstatens grad av generositet har en statistiskt signifikant positiv effekt på lyckan, under kontroll för relevanta variabler. För att försöka ge en mer konkret bild av hur stark effekten är, kan man jämföra den observation med lägst grad av generositet i välfärdsstaten, 18,0 (Storbritannien 1988) och den med högst grad av generositet, 42,2 på Scruggs generositetsskala (Sverige 1995). Modellen förutsäger att allt annat lika så kommer dessa två länder att skilja sig åt 0,31 enheter på den fyrgradiga lyckoskalan ($[42,2 - 18,0] * 0,013$). Standardavvikelsen för lycka i modellen är 0,24, så effekten är alltså större än en standardavvikelse.

I övrigt kan noteras att QoG i denna modell har en signifikant positiv effekt, medan både arbetslöshet och (av någon anledning) BNP har en signifikant negativ effekt. Inflation saknar effekt i denna modell.

I enlighet med resonemanget under metoddelen ovan, har jag också gjort en regression med en tidsfördröjd beroende variabel som ett robusthetstest. Resultatet av denna visas i modell (2) i tabell 1. Hypotesen håller inte för detta hårdare test. Koefficienten minskar till mindre än en tiondel av den ursprungliga, och är icke signifikant ($p=0.19$). Även övriga kontrollvariabler blir icke signifikanta.

Tabell 1. Hypotes 1: välfärdsstaten och lyckan (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	(1)	(2)	(3)
Välfärdsstatens generositet	0,013 ^{***} (0,0023)	0,0010 (0,00078)	0,0046 (0,0028)
QoG	0,69 ^{***} (0,18)	0,00084 (0,065)	0,32 (0,17)
BNP	-0,94 ^{**} (0,35)	-0,14 (0,13)	-0,95 ^{**} (0,37)
Arbetslöshet	-0,032 ^{***} (0,0075)	-0,0037 (0,0032)	-0,030 ^{***} (0,0072)
Inflation	-0,0082 (0,0059)	-0,0030 (0,0033)	-0,0073 (0,0056)
Lycka (tidsfördröjd)		0,93 ^{***} (0,031)	
Andel protestanter			0,0032 ^{***} (0,00056) (0,00)
Konstant	6,51 ^{***} (1,54)	0,86 (0,61)	7,01 ^{***} (1,65)
<i>N</i>	164	148	164
<i>R</i> ²	0,97	0,95	0,98

Standardfel inom parentes. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Kommentar: Regression med paneljusterade standardfel. Modell (1) och (3) dessutom med antagande om AR1 autokorrelationsstruktur. Beroende variabel i modellerna är lyckonivå. Data över detta är hämtad från Eurobarometern via Mannheim Trend File (Schmitt et al. 2006). Variabeln är medelvärdet av vad varje medborgare i respektive land och år svarat på frågan: "On the whole, are you very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied, or not at all satisfied with the life you lead? Would you say you are (1) Very satisfied, (2) Fairly satisfied, (3) Not very satisfied, (4) Not satisfied at all." Skalan är vänt så att högre värden indikerar högre lyckonivå. Data över välfärdsstaten, QoG, arbetslöshet, och inflation är taget via The QoG Social Policy Dataset (Samanni et al. 2008). Välfärdsstatens grad av generositet mäts genom Scruggs (2006) Benefit Generosity Index, med en teoretisk skala 0-64, där högre värden indikerar en generösare välfärdsstat. Data över QoG kommer ursprungligen från PRS Group (2008) och är ett index i skala 0-1 där högre värden indikerar högre QoG. Data över arbetslöshet är i procent av arbetskraften och kommer ursprungligen från Armingeon et al. (2008) och OECD. Inflationsdatan är procentuell förändring av konsumentpriser jämfört med föregående år, från OECD (2007). Data över BNP och andel protestanter är taget via The Quality of Government Dataset (Teorell et al. 2009). BNP är i US-dollar per capita, logaritmerat, och kommer ursprungligen från Gleditsch (2002). Andel protestanter är andel av befolkningen i procent som var protestanter år 1980, ursprungligen från La Porta et al. (1999).

Jag har också gjort en ytterligare regression i tabell 1, modell (3). I denna har jag inkluderat andelen protestanter som kontrollvariabel. Givet min genomgång av tidigare forskning borde inte protestantism kunna orsaka ett skensamband mellan lycka och välfärdsstaten. Utan att gå händelserna för mycket i förväg, så visade det sig dock att välfärdsstaten var icke signifikant vid testet av hypotes 3 nedan. Eftersom samma urval av länder använts måste det istället vara någon eller några av kontrollvariablerna som gjort att sambandet mellan välfärdsstaten och lyckan nu var icke signifikant. Efter att ha testat en variabel i taget fann jag att det var protestantism som orsakade detta. Även om protestantism alltså teoretiskt inte borde kunna orsaka ett skensamband, menar jag ändå att när det finns en effekt empiriskt så är det bättre att ta upp och diskutera den, än att förbigå den och kanske dölja något som är av vikt.

Till att börja med kan man konstatera att välfärdsstatens grad av generositet blir icke signifikant när man inför protestantism som kontrollvariabel. Sambandet dör dock inte fullständigt; koefficienten reduceras till cirka en tredjedel av den ursprungliga och p är lika med 0,11.

Detta kan ha flera förklaringar. En förklaring skulle kunna vara att protestantism faktiskt har en effekt på välfärdsstatens omfattning, trots att tidigare forskning inte uppmärksammat detta. Därmed skulle protestantism ha effekt på såväl lycka som välfärdsstatens grad av generositet, och orsaka ett skensamband mellan välfärdsstatens grad av generositet och lycka. En andra förklaring skulle kunna vara att protestantism och välfärdsstatens omfattning samvarierar av en slump snarare än pga. ett orsakssamband. Sambandet mellan välfärdsstaten och lycka skulle i så fall inte vara ett skensamband, då det enbart är av slumpen som sambandet försvinner vid kontroll för protestantism. En tredje förklaring skulle kunna vara att protestantism samvarierar med någon annan variabel som också är orsak till såväl välfärdsstatens omfattning som till lyckonivån i ett land. Om detta är fallet vore det ett tecken på att sambandet mellan välfärdsstatens grad av generositet och lycka är ett skensamband.¹⁷ En fjärde förklaring skulle kunna vara att

¹⁷ En sådan variabel skulle kunna vara individualism. Som noterades ovan har protestantiska länder en mer individualistisk kultur, samtidigt som en individualistisk kultur är bra för lyckan. Jag provade dock att

protestantism samvarierar med någon variabel som är en effekt av välfärdsstatens omfattning och som påverkar lyckonivån positivt. I så fall är det faktum att sambandet mellan välfärdsstaten och lycka försvinner vid kontroll för protestantism snarare ett tecken på att denna okända variabel är en mellanliggande variabel, som visar att sambandet mellan välfärdsstaten och lyckan verkar indirekt.

En femte förklaring skulle istället kunna vara att det hela beror på imperfektioner i mina operationaliseringar. Det skulle t.ex. kunna vara så att min operationalisering av välfärdsstaten inte är perfekt, och att protestantism korrelerar med faktorer i välfärdsstaten som inte fångas upp av min operationalisering. Om detta är fallet kan man inte heller säga att sambandet mellan välfärdsstaten och lyckan är ett skensamband.

Det finns alltså ett antal olika möjliga förklaringar till att kontrollen för protestantism får det ursprungliga sambandet mellan välfärdsstatens grad av generositet och lycka att försvagas och bli icke signifikant. Och av dessa är det inte alla som innebär att det ursprungliga sambandet är ett skensamband.

För att sammanfatta så får hypotes 1 blandat stöd. I modell (1) har välfärdsstaten en signifikant positiv effekt på lyckonivån. Detta samband håller dock inte för det hårdare testet med en tidsfördröjd beroende variabel i modell (2). Likaså är sambandet icke signifikant i modell (3). Det är dock inte helt självklart hur man ska tolka resultatet i modell (3). Det skulle kunna vara ett tecken på att sambandet mellan välfärdsstatens omfattning och lycka är ett skensamband, men så behöver inte nödvändigtvis vara fallet.

4.2 Hypotes 2: Högre QoG medför en lyckligare befolkning, även i redan rika länder

Hypotesen om att högre QoG medför en lyckligare befolkning, även i redan rika länder, stärks av den första regressionen i tabell 2, modell (4). QoG har en positiv effekt på

ersätta protestantism med en variabel som mäter individualism skapat av Triandis (1989) och taget via Diener et al. (1995). I den modellen kvarstår en positiv signifikant effekt av välfärdsstatens omfattning på lyckan. Därmed verkar det inte vara individualistisk kultur som är förklaringen till att sambandet försvinner vid kontroll för protestantism.

lyckan som är statistiskt signifikant, under kontroll för relevanta variabler. Effektens styrka kan illustreras genom en jämförelse mellan den observation med lägst QoG, 0,58 (Italien 2002) och högst QoG 1,0 (ett antal observationer). Allt annat lika kommer dessa observationer att skilja sig 0,20 enheter på den fyrgradiga lyckoskalan, enligt modellen. $([1-0,58]*0,48)$. Detta är något mindre än standardavvikelsen för lycka i modellen (0,24), och mindre än de 0,31 enheter som var den förutspådda maximala effekten av välfärdsstaten som noterades ovan.

Tabell 2. Hypotes 2: QoG och lyckan (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	(4)	(5)	(6)
QoG	0,48** (0,18)	0,010 (0,064)	0,30 (0,16)
BNP	0,24 (0,24)	-0,0069 (0,079)	0,81*** (0,16)
Demokrati	0,19*** (0,053)	0,036 (0,022)	0,13** (0,044)
Andel protestanter	0,0029*** (0,00058)	0,00043* (0,00019)	0,0033*** (0,00041)
Lycka (tidsfördröjd)		0,89*** (0,040)	
Konstant	-0,24 (1,16)	0,017 (0,40)	-2,07** (0,75)
<i>N</i>	164	148	233
<i>R</i> ²	0,98	0,95	0,97

Standardfel inom parentes. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Kommentar: Regression med paneljusterade standardfel. Modell (4) och (6) dessutom med antagande om AR1 autokorrelationsstruktur. Demokrati är mätt genom ett index taget via The QoG Social Policy Dataset (Samanni et al. 2008), baserat på data från Freedom House (2008) och Marshall & Jagers (2002). Skalan är 0-10 där högre värden indikerar ett mer demokratiskt land. För information om övriga variabler, se tabell 1.

Av kontrollvariablerna har demokrati och protestantism en signifikant positiv effekt, medan BNP är icke signifikant.

Robusthetstestet med samma modell, fast med en tidsfördröjd beroende variabel inkluderad, redovisas i tabell 2, modell (5). Hypotesen försvagas av detta test.

Koefficienten för QoG-variabeln minskar med nästan 98 procent och är långt ifrån signifikant ($p=0,87$).

Ett andra robusthetstest är att testa hypotesen på alla observationer som min data tillåter. Eftersom jag i huvudsak velat ha samma antal observationer i alla modeller för maximal jämförbarhet, har jag tappat en del av de möjliga observationerna i testet av hypotes 2, eftersom det saknas data på välfärdsstatens omfattning för länder och år där det finns data på nivån av QoG.¹⁸ För vissa av de observationer som tillkommer gäller att de har en BNP under halva den som USA hade 1995, vilket kvalificerar dem som ”fattigare” enligt Helliwell & Huangs (2008) kriterium, som jag i och för sig argumenterade mot som godtyckligt ovan. Detta bör hur som helst göra det lättare för hypotesen att bekräftas, eftersom tidigare forskning funnit ett samband mellan QoG och lycka just i fattigare länder.

Resultatet av regressionen på mitt fulla urval som syns i tabell 2, modell (6), är dock att hypotesen försvagas. QoG är icke statistiskt signifikant. Det är emellertid ett gränsfall. Koefficienten har minskat, men inte i närheten av så mycket som i modellen med den tidsfördröjda oberoende variabeln. Koefficienten har minskat till drygt 60 procent av den ursprungliga. Koefficienten är också på gränsen till att vara statistiskt signifikant ($p=0,06$).

Sammanfattningsvis får hypotes 2 blandat stöd. I det första testet fanns en signifikant positiv effekt av QoG, men när en tidsfördröjd beroende variabel infördes i modellen så försvann denna effekt. QoG-variabeln var inte heller statistiskt signifikant i modellen där jag gjort mitt urval av observationer så stort som möjligt. Här var dock QoG på gränsen till signifikant, och koefficientens storlek hade minskat men var fortfarande långt ifrån 0. Man kan hur som helst konstatera att stödet för hypotesen inte är starkt, då resultatet är beroende av hur man specificerar modellen.

¹⁸ Detta gäller Grekland 1984-1996 och 1997-2002, samt Luxemburg, Portugal och Spanien 1985-1996 och 1997-2002.

4.3 Hypotes 3: En del av effekten som QoG har på lyckan verkar indirekt, genom att QoG möjliggör en generösare välfärdsstat.

För att hypotesen om att effekten som QoG har på lyckan delvis verkar genom välfärdsstatens omfattning ska stämma, måste till att börja med hypotes 1 och 2 om sambandet mellan välfärdsstaten respektive QoG och lycka också stämma. Dessa fick ovan endast blandat stöd. Jag väljer ändå att redovisa ett test av min tredje hypotes, och utgår då från den modell där QoG hade en effekt på lyckan.

I tabell 3 återupprepar jag först modell (4). Hypotes 3 förutsäger att en del av effekten av QoG ska försvinna när vi inför en kontroll av välfärdsstatens grad av generositet.¹⁹ Resultatet av regressionen ger inte stöd för hypotesen. Visserligen minskar QoG-variabelns koefficient något (8 procent), men välfärdsstatens grad av generositet är icke signifikant i modellen ($p=0,23$). Effekten av QoG kan därför inte sägas verka genom en generösare välfärdsstat.

Lägg därtill att hypotes 2 endast fick blandat stöd. Hypotes 2 var en förutsättning för att hypotes 3 skulle kunna sägas vara styrkt. Sammantaget får därför sägas att mina resultat klart motsäger att hypotes 3 skulle stämma.

¹⁹ En förutsättning för att detta ska kunna ske är att det finns ett samband mellan QoG och välfärdsstaten, vilket visats av tidigare forskning (Rothstein et al. 2009). Variablerna samvarierar också i mitt material (Pearsons $r=0,58$).

Tabell 3. Hypotes 3: Välfärdsstaten som mekanism för QoG:s påverkan på lyckan (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	(4)	(7)
QoG	0,48** (0,18)	0,44* (0,17)
BNP	0,24 (0,24)	0,20 (0,24)
Demokrati	0,19*** (0,053)	0,18*** (0,053)
Andel protestanter	0,0029*** (0,00058)	0,0026*** (0,00069)
Välfärdsstatens generositet		0,0034 (0,0028)
Konstant	-0,24 (1,16)	-0,087 (1,15)
<i>N</i>	164	164
<i>R</i> ²	0,98	0,98

Standardfel inom parentes. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Kommentar: Regression med paneljusterade standardfel och med antagande om AR1 autokorrelationsstruktur. För information om variablerna, se tabell 1 och 2.

4.4 Hypotes 4: Effekten som välfärdsstaten har på lyckan är högre ju högre QoG ett land har.

Den fjärde hypotesen förutsade att den positiva effekten som en generösare välfärdsstat har på lyckan blir starkare ju högre QoG ett land har. Denna hypotes testas genom att en interaktionsterm (som är lika med nivån av QoG multiplicerat med välfärdsstatens grad av generositet), förs in i modell (1). Resultatet som syns i tabell 4, modell (8), är att interaktionsvariabeln är icke signifikant ($p=0,07$).²⁰ Hypotes 4 får alltså inte stöd.

²⁰ Tilläggas kan också att om jag inkluderar protestantism som kontrollvariabel så blir resultatet ännu tydligare. p -värdet för interaktionsvariabelns koefficient blir då 0,88.

Tabell 4. Hypotes 4: Interaktion mellan välfärdsstaten och QoG (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	(8)
Välfärdsstaten * QoG (interaktionsterm)	0,062 (0,034)
Välfärdsstatens generositet	-0,045 (0,033)
QoG	-1,04 (0,94)
BNP	-0,79* (0,35)
Arbetslöshet	-0,030*** (0,0074)
Inflation	-0,0092 (0,0059)
Konstant	7,44*** (1,81)
<i>N</i>	164
<i>R</i> ²	0,97

Standardfel inom parentes. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Kommentar: Regression med paneljusterade standardfel och med antagande om AR1 autokorrelationsstruktur. Interaktionstermen är lika med välfärdsstatens generositet multiplicerat med QoG. För information om variablerna, se tabell 1 och 2.

5 Slutsatser

Varför är människor i vissa samhällen lyckligare än människor i andra samhällen? Har välfärdsstaten respektive QoG en positiv effekt på lyckan och samverkar de i sin påverkan på lyckan? Om dessa frågor är det i huvudsak svårt att säga något entydigt utifrån de resultat som presenterats i denna uppsats.

Teorin om att välfärdsstaten bidrar till människors lycka genom att isolera dem från marknadens osäkerhet får blandat stöd. I en av modellerna har välfärdsstatens grad av generositet en signifikant positiv effekt på lyckan, men i det hårdare statistiska testet med en tidsfördröjd beroende variabel håller inte sambandet. Detta är intressant då tidigare studier som använt mer kvalitativa mått på välfärdsstatens omfattning, och gjorts på ungefär samma länder, alla funnit ett positivt samband med lycka (Radcliff 2001; Di

Tella et al. 2003; Pacek & Radcliff 2008a; 2008b). Sambandet har där även hållit för kontroll av tidsfördröjd beroende variabel (Pacek & Radcliff 2008a). Jag trodde ovan att en av anledningarna till de blandade resultaten i tidigare forskning kunde vara att man studerat delvis olika länder, där de som hittat ett samband endast studerat rika västländer, medan de som inte hittat något samband haft med även något fattigare länder i analysen. Men i min studie får alltså hypotesen att en generösare välfärdsstat leder till högre lycka bara blandat stöd, trots att studien endast inkluderar tolv rika Västeuropeiska länder.

Uppenbarligen är sambandet mellan lycka och välfärdsstatens omfattning beroende av exakt hur man specificerar sin modell, t.ex. vilka kontrollvariabler som ingår i analysen. Att sambandet försvann vid kontroll för protestantism talar också delvis emot att välfärdsstaten har någon effekt på lyckan. (Som diskuterats i resultatdelen ska man dock inte dra alltför stora växlar på detta, då det kan förklaras av andra saker än att det skulle röra sig om ett skensamband.) Å andra sidan är kontroll för tidsfördröjd beroende variabel ett test som ibland kan vara missvisande hårt. Och i ingen av modellerna har välfärdsstatens omfattning någon signifikant *negativ* påverkan på lyckan. De som menar att välfärdsstaten har en positiv effekt på lyckan har endast svaga bevis för sin sak, men de som menar att välfärdsstaten har en negativ effekt på lyckan har i min studie inget stöd alls att hämta.

Något som vidare forskning skulle kunna utreda är effekten av protestantism. Genom vilken mekanism verkar den, eller är det snarare så att den samvarierar med någon annan faktor som orsakar dess påverkan på såväl lycka som välfärdsstatens omfattning? En annan möjlig sak att forska mer om vore att försöka bena ut om välfärdsstaten kanske har effekter som är såväl positiva som negativa för lyckan. Är människor tryggare i länder med en mer generös välfärdsstat, och därför lyckligare? Och trängs ”funktionella ekvivalenter” till välfärdsstaten, som familjen och kyrkan, ut mer i länder med en generös välfärdsstat, och har detta en negativ effekt på lyckan?

Tillskyndarna av värdet av hög QoG – även för rika länder – får också bara delvis stöd av min studie. Hypotesen om QoG:s positiva effekt för lyckan får stöd i en av mina

modeller, men håller inte för det hårdare testet med tidsfördröjd beroende variabel, och inte heller när hela mitt urval inkluderas. Att det inte är självklart att högre QoG har en positiv effekt på lyckan i rikare länder är i linje med tidigare forskning, men ändå något förvånande med tanke på att QoG har effekter som borde vara bra för lyckan. Liksom med välfärdsstatens omfattning kan man för QoG dock konstatera att det inte i någon modell har en signifikant negativ effekt på lyckan. QoG är alltså inte direkt dåligt för rika länder, och enligt tidigare forskning definitivt bra för lyckan i fattigare länder.

Vidare forskning skulle kunna försöka reda ut varför QoG har en lyckoeffekt i fattigare länder men inte i rikare. Man skulle också kunna försöka ta reda på vilka effekter av QoG som medför högre lycka (och om det kanske finns några effekter av QoG som medför lägre lycka), dvs. genom vilka mekanismer QoG påverkar lyckan.

Välfärdsstatens omfattning är enligt min undersökning i alla fall inte en av dessa mekanismer, trots att den mot bakgrund av tidigare forskning borde vara en god kandidat. Detta skulle kunna förklaras av att sambandet mellan välfärdsstaten och lycka inte är så starkt till att börja med.

Resultatet att effekten av välfärdsstaten på lyckan inte varierar med graden av QoG är delvis förbryllande. En mer välfungerande statlig förvaltning borde bättre kunna leverera det i välfärdsstaten som bidrar till högre lycka. Frånvaron av interaktionseffekt skulle, återigen, kunna förklaras av att sambandet mellan välfärdsstaten och lyckan i grunden är svagt.

Om det mål som samhällskonsten eftersträvar är lycka, har vi bara delvis skäl att tro att en generösare välfärdsstat och högre QoG är något som bör eftersträvas i den typ av rikare länder som här studerats. Delvis har de som tror att dessa saker inte har någon effekt på lyckan fått vatten på sin kvarn. Några skäl att motverka högre QoG eller en generösare välfärdsstat ges dock inte av den undersökning som gjorts i denna uppsats.

6 Referenser

- Adsera, A., C. Boix & M. Payne (2003). "Are You Being Served? Political Accountability and Quality of Government." *The Journal of Law, Economics, & Organization*, **19**(2): 445-490.
- Allan, J. P. & L. Scruggs (2004). "Political Partisanship and Welfare State Reform in Advanced Industrial Societies." *American Journal of Political Science*, **48**(3): 496-512.
- Aneshensel, C. S. (2002). *Theory-Based Data Analysis for the Social Sciences*. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage Publications.
- Argyle, M. (2001). *The Psychology of Happiness*. New York: Routledge.
- Aristoteles (1988). *Den nichomakiska etiken*. Göteborg: Daidalos.
- Armingeon, K., M. Gerber, P. Leimgruber, M. Beyeler & S. Menegale (2008). Comparative Political Data Set I, 1960-2005. Institute of Political Science, University of Berne.
http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_ger.html.
- Beck, N. & J. N. Katz (1995). "What to do (and not to do) with time-series cross-section data." *American Political Science Review*, **89**(3): 634-647.
- Bjørnskov, C., A. Dreher & J. A. V. Fischer (2007a). "The bigger the better? Evidence of the effect of government size on life satisfaction around the world." *Public Choice*, **130**(3-4): 267-292.
- Bjørnskov, C., A. Dreher & J. A. V. Fischer (2007b). "Cross-country determinants of life satisfaction: exploring different determinants across groups in society." *Social Choice and Welfare*, **30**(1): 119-173.
- Bjørnskov, C., A. Dreher & J. A. V. Fischer (2008). "Formal Institutions and Subjective Well-Being: Revisiting the Cross-Country Evidence." *KOF Working Papers*: No. 192, April 2008. <http://ssrn.com/abstract=1121283>.
- Blanchflower, D. G. & A. J. Oswald (2004). "Well-being over time in Britain and the USA." *Journal of Public Economics*, **88**(7-8): 1359-1386.
- Brülde, B. (2007). *Lycka och lidande. Begrepp, metod och förklaring*: Studentlitteratur.
- Böhnke, P. (2008). "Does Society Matter? Life Satisfaction in the Enlarged Europe." *Social Indicators Research*, **87**: 189-210.

Charron, N. & V. Lapuente (2009). "Does Democracy Produce Quality of Government?" *European Journal of Political Research: Forthcoming fall 2009*, http://www.qog.pol.gu.se/publications/Charron_&_Lapuente.pdf.

Di Tella, R., R. J. MacCulloch & A. J. Oswald (2001). "Preferences over Inflation and Unemployment: Evidence from Surveys of Happiness." *The American Economic Review*, **91**(1): 335-341.

Di Tella, R., R. J. MacCulloch & A. J. Oswald (2003). "The Macroeconomics of Happiness." *The Review of Economics and Statistics*, **85**(4): 809-827.

Diener, E., M. Diener & C. Diener (1995). "Factors Predicting the Subjective Well-Being of Nations." *Journal of Personality and Social Psychology*, **69**(5): 851-864.

Diener, E. & E. M. Suh (1999). "National Differences in Subjective Well-Being". Ur: *Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology*. D. Kahneman, E. Diener & N. Schwarz (red.) New York: Russel Sage Foundation.

Diener, E. & E. M. Suh (2000). "Measuring Subjective Well-being to Compare the Quality of Life of Cultures". Ur: *Culture and Subjective Well-being*. E. Diener & E. M. Suh (red.) Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Diener, E., E. M. Suh, R. E. Lucas & H. L. Smith (1999). "Subjective Well-Being: Three Decades of Progress." *Psychological Bulletin*, **125**(2): 276-302.

Dorn, D., J. A. V. Fischer, G. Kirchgässner & A. Sousa-Poza (2007). "Is it culture or democracy? The impact of democracy and culture on happiness." *Social Indicators Research*, **82**: 505-526.

Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge and Oxford: Polity Press.

EU-kommissionen (2007). Eurobarometer. http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm.

Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage.

FreedomHouse (2008). <http://www.freedomhouse.org>

Frees, E. W. (2004). *Longitudinal and panel data: analysis and applications in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.

Frey, B. S. & A. Stutzer (2000). "Happiness, Economy and Institutions." *The Economic Journal*, **110**(October): 918-938.

- Frey, B. S. & A. Stutzer (2002). *Happiness and economics: how the economy and institutions affect well-being*. Princeton: Princeton University Press.
- Gleditsch, K. S. (2002). "Expanded Trade and GDP Data." *Journal of Conflict Resolution*, **46**: 712-724.
- Graham, C. & S. Pettinato (2001). "Happiness, markets and democracy: Latin America in comparative perspective." *Journal of Happiness Studies*, **2**: 237-268.
- Hadenius, A. & J. Teorell. (2005). "Assessing Alternative Indices of Democracy." from http://www.concepts-methods.org/working_papers/20050812_16_PC%206%20Hadenius%20&%20Teorell.pdf.
- Hagerty, M. R. & R. Veenhoven (2003). "Wealth and Happiness Revisited - Growing National Income Does Go with Greater Happiness." *Social Indicators Research*, **64**: 1-27.
- Haller, M. & M. Hadler (2006). "How Social Relations and Structures Can Produce Happiness and Unhappiness: An International Comparative Analysis." *Social Indicators Research*, **75**: 169-216.
- Helliwell, J. F. & H. Huang (2008). "How's Your Government? International Evidence Linking Good Government and Well-Being." *British Journal of Political Science*, **38**: 595-619.
- Holmberg, S., B. Rothstein & N. Nasiritousi (2009). "Quality of Government: What You Get." *Annual Review of Political Science*, **12**: 135-161.
- Huber, E. & J. D. Stephens (2001). *Development and Crisis of the Welfare State*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Inglehart, R., M. Basañez & A. Moreno (1998). *Human Values and Beliefs: A Cross-Cultural Sourcebook. Political Religious, Sexual and Economic Norms in 43 Societies: Findings from the 1990-1993 World Values Survey*: Michigan University Press.
- Inglehart, R. & H. D. Klingemann (2000). "Genes, Culture, Democracy and Happiness". Ur: *Culture and Subjective Well-Being*. E. Diener & E. M. Suh (red.) Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Inglehart, R. & C. Welzel (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kahneman, D. (1999). "Objective Happiness". Ur: *Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology*. D. Kahneman, E. Diener & N. Schwarz (red.) New York: Russell Sage Foundation.

- Kahneman, D. & A. B. Krueger (2006). "Developments in the Measurement of Subjective Well-Being." *Journal of Economic Perspectives*, **20**(1): 3-24.
- Kaufmann, D., A. Kraay & P. Zoido-Lobaton (1999). "Governance Matters." *World Bank Policy Research Working Paper*: No. 2196
- Knack, S. & P. Keefer (1995). "Institutions and Economic Performance: Cross-Country Tests Using Alternative Institutional Measures." *Economics and Politics*, **7**(3): 207-227.
- Korpi, W. & J. Palme (2003). "New Politics and Class Politics in the Context of Austerity and Globalization: Welfare State Regress in 18 Countries, 1975–95." *American Political Science Review*, **97**(3): 425-446.
- Korpi, W. & J. Palme (2008). The Social Citizenship Indicator Program (SCIP): Swedish Institute for Social Research, Stockholm University.
- La Porta, R., F. Lopez-de-Silanes, A. Schleifer & R. Vishny (1999). "The Quality of Government." *The Journal of Law, Economics, & Organization*, **15**(1): 222-279.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a New Science*. London and New York: Penguin Books.
- Longo, F. (2008). "Quality of Government: Impartiality Is Not Enough." *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, **21**(2): 191-196.
- Marshall, M. G. & K. Jagers (2002). Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2002: Dataset Users' Manual. Maryland: University of Maryland.
- OECD (2007). Main Economic Indicators: Paris: Organisation for Economic Co-operation And Development. <http://www.oecd.org/std/mei>.
- Ott, J. (2005). "Level and inequality of happiness in nations: does a greater happiness of a greater number imply greater inequality in happiness." *Journal of Happiness Studies*, **6**: 397-420.
- Ouweneel, P. (2002). "Social Security and Well-Being of the Unemployed in 42 Nations." *Journal of Happiness Studies*, **3**: 167-192.
- Pacek, A. C. & B. Radcliff (2008a). "Assessing the Welfare State: The Politics of Happiness." *Perspectives on Politics*, **6**(2): 267-277.
- Pacek, A. C. & B. Radcliff (2008b). "Welfare Policy and Subjective Well-Being Across Nations: An Individual-Level Assessment." *Social Indicators Research*, **89**(1): 179-191.

Pearce, N. (2000). "The ecological fallacy strikes back." *Journal of Epidemiology and Community Health*, **54**: 326-327.

PRSGroup (2008). International Country Risk Guide.
<http://www.prsgroup.com/ICRG.aspx>.

Radcliff, B. (2001). "Politics, Markets and Life Satisfaction: The Political Economy of Human Happiness." *American Political Science Review*, **95**(4): 939-952.

Robinson, W. S. (1950). "Ecological correlations and the behavior of individuals." *American Sociological Review*, **15**: 351-357.

Rothstein, B. (2001). "Välfärdsstat, förvaltning och legitimitet". Ur: *Politik som organisation*. B. Rothstein (red.) Stockholm: SNS Förlag.

Rothstein, B. (2003). *Sociala fällor och tillitens problem* Stockholm: SNS förlag.

Rothstein, B. (2009). "Svensk välfärdsstatsforskning - en kritisk betraktelse." *Ekonomisk debatt*, **37**(3): 1-21.

Rothstein, B., M. Samanni & J. Teorell (2009). Quality of Government and the Welfare State (version 12, June 3, 2009). *Quality of Government Institute Conference*. Gullmarsstrand, Fiskebäckskil, Sverige. Kan fås via kontakt med marcus.samanni@pol.gu.se.

Rothstein, B. & D. Stolle (2003). "Social Capital, Impartiality, and the Welfare State: An Institutional Approach". Ur: *Generating Social Capital: The Role of Voluntary Associations, Institutions and Government Policy*. M. Hooghe & D. Stolle (red.) New York: Palgrave/Macmillan.

Rothstein, B. & J. Teorell (2008). "What Is Quality of Government? A Theory of Impartial Government Institutions." *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, **21**(2): 165-190.

Samanni, M., J. Teorell, S. Kumlin & B. Rothstein (2008). The QoG Social Policy Dataset, version 4Nov08. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute. <http://www.qog.pol.gu.se>.

Schmitt, H., E. Scholz, I. Leim & M. Moschner (2006). The Mannheim Eurobarometer Trend File 1970-2002. Data Set Edition 2.00. January 20, 2005 (revised September 25, 2006).

Scruggs, L. (2006). Welfare State Entitlements Data Set: A Comparative Institutional Analysis of Eighteen Welfare States, version 1.2. <http://sp.uconn.edu/~scruggs/wp.htm>.

Scruggs, L. & J. Allan (2004). "Political Partisanship and Welfare State Reform in Advanced Industrial Societies." *American Journal of Political Science*, **48**(3): 496-512.

Scruggs, L. & J. Allan (2006). "Welfare-State Decommodification in 18 OECD countries: A Replication and Revision." *Journal of European Social Policy*, **16**(1): 55-72.

Teorell, J. (2009). "Regression i tid och rum: Att analysera paneldata". Ur: *Statistisk verktygslåda 2: multivariat analys*. G. Djurfeldt & M. Barmark (red.) Stockholm: Studentlitteratur.

Teorell, J., N. Charron, M. Samanni, S. Holmberg & B. Rothstein (2009). The Quality of Government Dataset, version 17June09. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute. <http://www.qog.pol.gu.se>.

Triandis, H. C. (1989). "The self and social behavior in differing cultural contexts." *Psychological Review*, **96**: 506-520.

Veenhoven, R. (2000a). "Well-Being in the Welfare State: Level Not Higher, Distribution Not More Equitable." *Journal of Comparative Policy Analysis*, **2**(1): 91-125.

Veenhoven, R. (2000b). "Freedom and Happiness: A Comparative Study in Forty-Four Nations in the Early 1990s". Ur: *Culture and Subjective Well-Being*. E. Diener & E. M. Suh (red.) Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Veenhoven, R. & P. Ouweneel (1995). "Livability of the Welfare-State. Appreciation of Life and Length-of-Life in Nations Varying in State-Welfare-Effort." *Social Indicators Research*, **36**: 1-48.